

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és esütörtökön előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántok példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetés felfüggés és pontosan és jutányosan közöltetik.

October 1jétől dec. végéig terj. évnegyedi folyamára kettős testvérletünknek előfizetheti Országgyűlésünknek f. eszt. november elején megnyitandása miatt is Budapesten borítékalanul 2 ft. 40 krral, borítékosan 3 ft. 10 krral, postai küldésnél pedig: 3 ft. 40 krral pengőben minden kir. postán vagy szerkesztő hivatalunknál Pesten uri utca 453d. sz. a. Trattner-Károlyi ház első udvara első emeletén.

Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyarország és Erdély. (István kir. helytartó főh. körútja; követválasztások. A pesti ügyvédkar közelebbi gyűlése. Budapesti napló. Törvényhatóságok: Abauj, Gömör, Mosony, Torontál, Turóc, Varasdmegyék közgyűlése, Losoncz városi tisztválasztás. Erdélyi országgyűlés.)

Külföld (Ausztria, Spanyolország, Anglia, Francia- és Olaszország.)

Értesítő.

MAGYARORSZÁG és ERDELY.

ISTVÁN KIR. HELYTARTÓ-FŐHG. KÖRUTJA.

Ő fenségének oct. 3kán Pozsonyban lett fogadtatásáról a sorozat kiegészítése végett vissza kell mennünk sopronyi megjelentére, hol is oct. 2kán a megye határán a megyei küldöttség által első alispáni vezérlet alatt fogadtatott; a városhoz érkezvén ő fensége, a küldöttség kíséretében, ennek kapujánál diadalív alatt a városi tanács és polgárság küldöttségétől üdvözöltetett, honnan a számára rendelt szállásra a főispánhelyettesi lakba kísértetvén, az ottan felállított s magas személye előtt elléptetett polgárkatonaságot szemléjére méltatá tetszését jelentvén ki fölötté. Szállására térvén ő fensége a megyei második küldöttséget, katonai kart, városi tanács, váltó törvényszék, clericus, és néhány bányász küldöttségek tisztelgését fogadta a fenséges főherczeg; mellyek végeztével ő fensége kocsira ült a polgárhuszárok előlavlása mellett Kismartonba ment hol Eszterházy hg kastélyában Mosonmegye küldöttségét fogadta el.

Oct. 3kán Pozsonybul Bécsbe rándulván ő fensége, hova családi kedves érdekek (Erzsébet főhg aszszony testvérének házassági megáldatása) hívák, onnét f. hó 6kán Sophie' gőzösnön indult el ő fensége Győr felé s estihetede fél órakor Gönyőre érvén, az ottan reá várakozó Győr gőzösnön Győrmege határküldöttsége által fogadtatva ugyanennek kíséretében egy órai utazás után a derék magyar város által ünnepélyesen fogadtatott, melly ünnepélyt mult számunk közlé már.

Sophie' gőzösnön másnap 7kén kiindulván ugyanaznap délelőtti 11 órakor Komáromba megérkezett, holott is bucsut vevén Győrmege küldöttségétől a végtelen népcsoportok harsány örömrivalgái közt partra szállt.

A parton Komárommege küldöttsége Nádasy Leopold gr. főispán ő nmlga vezérlete alatt fogadta s üdvözölte ő fenséges vendéket, majd a város küldöttsége mutatótá hódolatát, miknek bevégeztök után ő fensége kocsin mintegy 100 tagból álló megyei banderium kíséretében a városba vonult. Ezen menet egyike leende a legszebbeknek, ha vigyázatlanságból eredt szerencsétlenség azt meg nem szomorítá; mint előbbi számunk szemtanu leírása szerint érinté.

Ő fensége szíve mélyében érintetvén az által, a megyei és városi küldöttségek elfogadta után azonnal távozott s a Vág hidjánál készített diadalívnél bucsut vevén a komáromiaktól, Érsekújvárnál Nyitra mege küldöttsége által üdvözöltetett, mellynek kíséretében ő fensége Tótmegyerre Károlyi Lajos gróf főispán ő nmlga lakába érvén, ott ebédelni méltóztatott, s még az nap esti 10 óra után Nyitrára szerencsésen megérkezett a püspöki lakban szállva meg. A nyitraiak elözve az éj sötétét az ut két oldalát világitó lámpasorokkal látták el, a város és vár szépen ki volt világítva mintegy 35 ezer lámpa ragyogásával. E napon ő fensége küldöttséget nem fogadott, csupán az ablakai alatt rendezett tűzijátékot nézte meg. Másnap reggeli 9 órakor elfogadván ő fensége a megye, Szokolca sz. kir. és Nyitra kiváltságos város küldöttségét, úgy a kath. clericus, és a nagyszombati kerületi táblát; a küldöttségek kíséretében Trencsény felé indult el.

KÖVETVÁLASZTÁSOK. A nagyváradi káptalan részéről: Junák István kanonok. Tolna megye részéről: Forster Károly főügyész és Gaál Eduárd táblabíró; Pócsa m. részéről: Jankovich Gyula első alispán és Farkas Sándor alügyész; Szerém m. részéről: Dubravay János főügyész és Marsó Alajos főügyész; Baranya m. részéről: Somsi Pál kir. helyt. tan. és Szécsényi Márton alispán. Fehér m. részéről: Csérna Károly első alisp. és Horváth László. Sáros m. részéről: Máriássy Agoston és Semsey Albert. Eperjes részéről: Podhorányi Károly bíró és Bujánovics Gyula kir. tábl. jegyző. Zagyvárészéről: Stajdacher József v. bíró.

A pesti ügyvédi kar közelebbi mult gyűlése. Jelen valék e gyűlésen és szólan is kívántam, de oly rekedt volt ben a lég, hogy a nagy forróság miatt végét sem várhattam, hanem elsiettem onnan és nem emelheték szót. Legyen tehát most szabad néhány sorral járulni ama fontos ügyhez.

Sokan ohajtának és sohajtának... olyasmint akarva, mire az élet gunymosolygva válaszol és kineveti, hogy pör ne legyen; „ez volna“ úgy mond, „a legüdvösebb!... Igen ám, és én még azt adom hozzá: „vajha betege ségek sem léteznének!...“ sőt ennél is tovább eredek s azt adom hozzá: „vajha általjában semmi nemű s zűk ség ne volna!...“ Az ám; de én előltem igen régen kész ezekre a felelet: hogy t. i. mind ez csak a jámbor ohajtások közé tartozik; mert valameddig az emberek istenekké nem válnak s a töredékeny természet velök lesz: mindaddig meg lesz a halandó életében az úgynevezett számtalan s zűk ség — is; jelesen (a tárgyhoz szólva) míg az emberi szenvedélyek meg nem szűnnek, addig lesz pör is mindenkor; a pörös ügyek s panaszok pedig ügyes előadást igényelnek s még ügyesebb védelmi készütséget, mellyek nélkül a bíróság itélni sem képes úgy a mint kell...

Azt mondják: az ügyvédek igen furcsa (sőt sokak szerint) igen veszedelmes emberek! S kérdezem: vajjon miért? Mert, úgy mond, mindenképen tudják forgatni az igazságot és igaztalanságot. Részemről nem vitatom azt, hogy milyenek az ügyvédek? Én csak annyit állítok, hogy a magyar ügyvédeknek a föld kerekéigén talán minden egyéb ügyvédéek közt legüdvösebb állása van a hármás bércz hoszában és szélében!...

Szerintem ezt igazolni látszik egy szomorító közmondás, melly az ügyvédi kar bajával egy eredeti; t. i. a baj a római nép keblében eredt, és e nép nyelvén él még ma is ama szerencsétlen közmondás: „Fert Galenus o p e s: dat Justinianus honores!...“ Ugyanis, a pandektákban olvashatni már az on törvényt, melly az ügyvédi karnak a pörös tárgybani osztóztást megtiltja!... Nálunk ezen „quota litis“ szabad volt egész 1723diki országgyűlésig; hanem e hongyűlésen jutott valakinek eszébe annak eltiltását indítványozni; s lón, hogy a quota litis törvényileg eltiltott. Es azóta kezd az ügyvéd állása épen olyan furcsa lenni, mint minő furcsa a pörös ember helyzete is. Ez t. i. nem érti a jogot (kivált pedig a magyar jogot!) annál fogva nincs bátorsága költekezni a pörre; mert annyit ex traditione nagyon is tud, hogy a pör kimenetele kétséges (dubius litis eventus); más részről pedig igazat vallva, kedve nincs pörölni; mert (mi türe — tagadás?) a magyarnak (ha egyebe van is de) pénz e nincs, szeretné tehát a pört ügyvédre bizni olyképen, hogy vállalja el felében vagy harmadában, t. i. a mint megalkusznak egymással; ez őt megmentené minden alkalmatlanságtól s aggodalomtól, az ügyvédi karnak pedig annyi lenne keresete ésmunkája, hogy még egyszer annyi (?) ügyvéd is becsületesen élne belöle. Igen ám; de a quota litis nem szabad.

Ha valahol, itt van egyszer helyén ama méltányteljes mondás: „laissez nous faire!“ nincs is egyebre szüksége a magyar ügyvédi karnak és pörös feleknek mint arra, hogy szabadítsák föl nekik a büntelen ügyködések mezejét, melly most oly igaztalannul el van előttök zárva; s vele egyszersmind bénítva törpítve legélelnebb része az emberi viszonyoknak! t. i. az élethési módok legnagyobbika: a „quota litis... Nem kell a pörös feleknek és

* Csakhogy ezt cum grano salis et quidem non modico szükség érteni, s épen talán ezen méltányos granum salis hiánya s daskalkodva féltelenkedő kapzsiság esetei okozták az említett törvény létesítését. Szerk.

ügyvédeknek egyéb jelszó mint a fenebbi: laissez nous faire!... s vele az élethetés. Akkor megszűnik furcsa lenni a pörös felek helyzete, megszűnik furcsa lenni az ügyvédi kar állása s megszűnik furcsa lenni az ügyvéd maga is. Mert hiába: furcsa viszhangok furcsák at szoktak előidézni. Azonfölül még meg kellene határozni az ügyvédi díjakat is; egy szóval egész külön törvény-czikket alkotni az ügyvédi karról s annak minden viszonyulását kimerítőleg meghatározni.

Czéhbe szorítani őket nem látom czélszerűnek; de következetesnek sem azok részéről kívált, kik a czéhi rendszer-eltörést annyira sürgették és sürgetik! Mert hasztalan volna szegényeket amaz ügyvédi czéhben fenyegetni s fenytetni, vagy tán kizozni is; mert az ember oly teremtvény, hogy azzal jól nem lakik, ha a czéhben jól közbe kapják vagy kiesapják! Neki módot kell adni keresetre s élethetésre! Rajta nem segíhet egyéb mint amaz emberszerű jelszó: „laissez nous faire!“

Semmitsük meg ama fájlalattal törvénytt. i. a quotta ellenit s utasítsuk oda vissza; hol kigondolták... Bécs sept. 30kán 1847 Zombory Lipót.

BUDAPESTI NAPLÓ.

Főherczeg István ő fensége, Magyarország kir. helytartója országos körútjából szerencsésen megérkezvén, szombaton, folyó hó 16kán Pestmegyének főispáni székébe: főherczeg Ferencz, József, Károly ő fensége mint királyi biztos által ünnepélyesen beigtattott. A megyei meghívó-küldöttséget ő cs. kir. fenségeik a budai kir. lakban kegyességgel fogadván, fényes kíséretében a pestmegyei teremben örömmel várakozó rendekhez nem sokára megérkeztek. Harsogó éljenekkel fogadták a rendez mind a két fenséget, s miután az örömrivalgásnak vége szakadt, a fenséges királyi biztos, kifejezetten öröme a roppant számú haligatóságnak, a leg-tisztább hangzásu magyar szavakkal végzé magas tisztét, t. i. a beigtatás ünnepélyes munkáját, közbe szakasztván azon örömkialtások által, mellyek ő fenségének a magyarok iránt tanusított meleg szavaira a kellemes meglepetésnek kítőró hangjai valának. Ezután a hazának dicsoított fia István főherczeg, nemesak mint az ünnepnek hőse, hanem mint fia a magyar hazának, minden magyarnak érzelmével egyesített forró haláját kérte megítélni a trónhoz, mellynek a magyar mindenkor és megelőzetenül híve jobbjágra volt. Ezután üdvözölé a rendeket, kiknek érzelmeit Szaniszló püspök értelmezvén következett ő fenségének mint a megye főispánjának a megyei főszbirák általi háromszori fölemeltetése, — ezután pedig Szentkirályi Móricz első alispán urnak a megyei tisztviselők nevében köszöntése, átadván a megyének pecsétjét és a levéltár kulcsait, mellyeket azonban ő fens. mint legjobbkézekben levőket első alispán urnál meghagyott; továbbbi beszédében pedig az ünnepély nagyszerű emlékéhez csatolva mindig boldogult atyjárai megemlékezést, is a szerelt üdvözöltnek szelleme előtt fogadta, hogy egyedüli ohajtása leend a boldogultnak méltó utóda lenni. — Néhány rövid ügytárgyalás után ő fenségeik bucsut vevének a rrd-któl a fens. kir. biztos nemzetünk iránti élénk ragaszkodását nyilvánítván, István főherczeg pedig rövid időn a megye körében megjelenését ünnepélyesen megígérvén, ismétli zajos éljenek között Budára távoztak. Legközelebb ez ünnepélyről bővebben.

Pest városnál a követválasztás még mindeddig nem történt meg, miután az utasítások adásába a követválasztásra szavazást nyert polgárok is tetteleg akarnak befolyni, mit azonban a tanács és választott polgárság egyedül maga jogának tekint. Ez ügy eldöntése kormányhatóság elhatározás alá terjesztetett.

A legközelebbi sorshuzás hirdetésnyin Fortuna aszszonyt egy gőzmozdonyra ültették, míg az utána csatolt kocsin pénzes zsákok látszanak. Már ha ez annak jele, hogy a szerencse vasuton jár: kevés okunk lesz a vakszerencsére reménykedni: de ha Fortuna aszszonyt egy dunántúli fontos kocsin látnók, úgy magunk is hajlandók volnánk hinni, hogy a tisztelt aszszonyaság Magyarországon akarja pénzes zsákjait kiüríteni — Mult alkalommal eszmadia és kalaposé lett a főnyertes szám, nem történhetnék meg, hogy valahára amollyan literatus emberekhez is befordulna?

Az országuton egy paripa lovaglóját magáról lerugván jókedvűen vágatott keresztül a tágas uton; a lovaglóknak nem történt baja, a ló pedig egy fölrugott véka mákon kívül nem ejtett egyéb kárt.

Következő törvénytudományi kérdést van szerencsénk

közleni:—három mesterlegény betért egy koresmába, kettőnek volt fejenkint egy tojása, a harmadiknak pedig magának volt kettő. Ez utóbbi közakarattal megbízott a tojásoknak parázbani megsütésére; mit a megkért magára vállalván, a dologhoz is fogott. De midőn a hamuból kikapará a tojásokat, nagy bámultára egy elpattant. Nagy vita keletkezett: ki legyen a kár? a megsütőé, kinek két tojása volt, vagy a más kettő közül akármelyiké? — A megfjőtnök három piros tojással kedveskedünk.

Az „Iparczimtár“ jövő évre némelül is meg fog jelenni, holott a múlt évi előszóban erősen legénykedtek a szerkesztők, hogy ezt a legbizonyosabb nyereség dacára sem teendik. Csak a következő ésség kifutése miatt akartuk ezt érinteni, a nyereséget tartásuk maguknak a szerkesztők. és ha a német is oly hibás lesz mint a tavali magyar (egy némelül jó részét kivéve) akkor adien Iparczimtárszerkesztők. ☺

TÖRVÉNYHATÓSÁGOK.

TORONTÁLMEGYÉNEK szeptember hó 21-diki közgyűlése. — Mig a nemzeti érdek, elvonatva illető helyétől más, és nem a nemzeti mivelttség alapjára lesz fektetve, addig a kor legmagasztos kérdései, addig a reform biztos jövődöre nem számíthatnak 's mint üvegházi növény valaméddig eltengődnek ugyan, de valódi életök nem leend. Utóbbihoz igen hasonlítható mostani állapotunk: két hatalmas párt folytonos egymással küzdésben fellüzi és leteszi hitvallásának zászlóját, a legvonzóbb, legszebb alakban mutatva fel eleit, népszerűséget, diadalt keresve az általa képviselt ügynek, de népszerűsége mind kettőnek vándor — diadala pillanatnyi — és a mai győzelem első örömét már a holnapi bukítás, nincs állandóság a pártok híveiben, de jelen szerkezetünk mellett, hol minden inkább megvagyjon mint a reform főkélléke, a h a t a t t s á g ' s i h l e t t s é g e l v é s p á r t i r á n t — hol az ágy, melybe csak egyedül foganhatik meg a valódi reform a képe se k k é p e s s é g e , — a mivelttség hiányzik — másként nem lehet ! . . .

A közgyűlés, melyet most leírni szándokom, egy újabb bizonyíték fenébbi tételeimhez, újabb adat azon majd általános meggyőződéshez: miként jelen állapotunkban valami tarthatatlan, és épen annyira dicsért megyei szerkezetünk az, melynek a haladó kor tisztább eszméin átalakulnia kell, különben jövődönk nincsen, és alkotmányosságunk csak az ellenszenvek üdvtelen kitörésinek leend játékszere. —

A közgyűlést megelőzőt napokban a megye székvárosában roppant sátrak építettek, mindkét párt részére az intézkedések, a pártfőnökök élénk működései, a feszültség socialis életünkben heves találkozásra vártak a politikai ténen; illy előzvények közt ért el sept. 20-dika, midőn vezetettve főnökeiktől zászlók lobogásával beérkezett a szavazók serge, rövid tisztelgés után saját főnökeiknél elfoglalva tanyáikat. Gyűlés napján a megyeház udvarában az asztaltól elválasztatva foglalt helyet mindkét pártserg roppant éljenzéssel fogadva a későbbben érkező vezéreket. — Megnyitó beszédben főisp. hely. ó mltsága üdvözlé a számosan összegyűlt rendezet, mint vele egyenlő nemes társai, bizonyosakká tevén őket: miként jogakból soha bár legkevesebbet sem volt szándéka elvonni, sőt mindenkor nemes társai jogát fentartani volt egyetlen törekvése. Ezután első alisp. K. L. adott jelentést a megye állapotáról, minekutána elnök ó méltósága a közgyűlés valódi tárgyára, a nemesi pénztárnok-megválasztásra vezette át a rr. figyelmét. Ezen hivatal tüzetelt ki a pártoktól mérkőzési pontul, 's minden erőt ezen hivatalnak saját jelöljök általi betöltésére irányoztak, ellenzéki jelöltül P. S. a conservatívekél pedig B. K. tüzetelt ki, egyik oldal az első, másik az utóbbinak nevé t harsogtatá; mialatt a többséget kivenni nem lehetvén, szavazás határozatott el, és a választvány elnökül B. A. kanonok, tagjaiul egyenlő számmal mindkét párt emberei nevezettek ki — minden szó, minden mozdulat, minden tárgy alkalmul szolgál meggyőződni: mily mélyen hasadt be a keblebe a politikai szakadás, mily meszsze vetette egymástól el a politikai ellenségeskedés a kebleket — nem sokára félrevonulván a választottság, a szavazatokat szedé, névszerint szólíttatván elő a szavazók, midőn egy közszereteti férfi, megyénk közbirtokosa, István főhegy'skir. helyt. neve hangoztatott, egy pillanatra összeolvadván a keblek e név varázs-hatalmánál egy érzellemmel találkozza hatalmas „éljen“ben törtek ki. Befejeztetvén a szavazások, feszültség és várakozás tanyázott minden homlokon, remény és aggály közt nyitattak meg a szavazatok golyójival megtelt ládacsák, tartalmok főispáni helyettes és az első alispán által felváltva olvastatván fel. Az eredmény P. St. tette nemesi pénztárnoknak; ki 86 szavazattal többséget nyervén, az ellenzék roppant „éljen“ei közt föleskedtetelt. —

Most a múlt közgyűlési határozat szerint mára használt 5 új rendőrségi szolgabírói hivatal betöltése jövőn szönyegre, ezeket elnök ó mlta kinevezési jogai közé tart-

ván, eként akará betölteni, míg rendsz. alisp. ur és az ellenzék, mint új hivatalt választás alá tartozónak vélték, de K. L. által ajánlott egyezség következtében az a jövő tisztválasztásig egészen elmaradt.

Több heves ellenzéki ruganyosságot érzett magában a mult conservatív szellemű közgyűlések határozatit elemmezgetni, de törekvésük a vezér r. alispán ur mérsékletén megtört. —

Több tanulság között azon nap még azon tapasztalást is hagyta maga után: miként ovatosnak kell lenni a nyerstő-meggeli bánásunknak 's a szenvedélyről oly könnyen felizgatható elemeket a tanácskozási terem elárastására betanítani veszélyes. —

A közgyűlés másod napja csupán administratív tárgyakkal foglalkozott — harmad napján pedig a kortes nélküli teremben a jelen voltak éljenzései közt olvastatott fel az országgyűlésre meghívó k. levél, melynek varázs hatása a pártok megkettőztetett élénkségében tükröződött.

Jövő közgyűlésünk october 20-ra 's következő napjaira követválasztásunk tüzetelt ki. — Midőn levelemet írom, már minden oldalról nagyszerű előkészületek tétetnek a jövő közgyűlésre, melynek eredménye mindekorig meg nem határozható. — Annak idejében meg fogom írni. —

C s e m e g h y K á r o l y.

GÖMÖR. Sept. havában első alispáni elnöklet alatt tartott megyei évnegyedes közgyűlésünket szeretetünket bíró első alispánunk a rendelkezéssel intézett néhány meleg üdvözlő szóval nyitván meg, bevett szokás szerint legelőbb a megye állapotáról tön jelentést, melyben különösen kiemelték: mikép megyénk garamvölgyi felső vidékén elterjedt betegségek már is több adózó lakos esett áldozatul, melynek megvizsgálására mind a jelentő mind pedig távollétben tisztásra erélyes másod alispánunk az éltető orvosokat utasítani nem késék, 's a gyógyítás körüli intézkedések megtétettek. A közbátorság állapota megyénk felsőbb erdős részeiben barangoló rabló csapatok által annyira megrendítetett, mikép félhetni, ha néha útonállással mutatkozott merényeiknek gát vettetni nem fog, h. Szepes és Liptó szomszédos megyékkeli kereskedési közlekedés teljesen veszélyeztetve lesz, mely baj elhárításául czélszerű intézkedésekre hitta fel a rket, minek következtében esendbiztosí 's illető szolgabírói hivatalok a rabló csoportoknak üldözésére utasítatván, a közbátorság körüli szoros őrködés köteleességökül tétetelt. — Az idej termés nem kielégítő, azonban mult évinél megnyugtatóbb. A tisztviselők hivatalos kötelesegeiket serényen teljesítik. —

E' jelentés után olvastatott a helytartó tanácsnak egy intézvénye, mely a kath. vallásról az evangelica vallásrai átmenetet 18 éves korhoz kötvén, e' korra figyelemmel nem volt egyik evangelicus lelkészt megdorgáltatni rendeli. A rk. azonban annak kifejtése mellett, hogy az 1843k évi 3k törvény az átmenetet korhoz nem köti, 's a 18. éves kor egyedül a vallási kérdés alatt levő egyedekek vallás-választhatási szabadságukról szól, ez intézvényt emített törvénybe ütközönek nyilvánítván, tisztelettel félretétetni határozák. — Majd egy másik intézvény került szönyegre, mely a bankjegyek hamisítását a törvényben kiemelt pénzhamisításokkal egy tekintet alá véve, illy esetek eselekvőinek a kir. tábla illetősége alá bocsáltatását hagyja meg. Megyénk rendei a törvényt világos szavaiban értvén, midőn a bankjegyeket törvényes értékű pénznek Magyarországra nézve el nem ismerik, amazoknak meghamisítóikra azon világos törvényt, mely a hamis pénzverőkrül szól, alkalmazhatónak nem tartván, e' meghagyást nem teljesítendőnek határozák. Ezt követte egy más intézvény, mely egy följelentésre hivatkozva, e' megyének amaz intézkedését, mintha némely fogva levő pénzhamisítókat a kir. tábla bíraskodása alól elvonva, megye-törvényszéki eljárás alá fogott volna, rosszalván, az emített vétekekkel terhelt egyedekek amannak bírálása alá bocsáltatni rendeli. Kedvetlenül lepte meg ez intézvény a tanácskozó rket, mert épen akkor érkezett ez, — midőn a pénzhamisítás bűnével terhelt egyedekek ismételt följelentés és sürgető felszólítás után az illető fölperes koronai ügyész által nem eszközölt átvételök mulasztásából, házi pénztárunkra zökent illetékelen terheltetés iránt panaszt emelni kívántak. Azért a följelentést alaptalan 's valótlannak jelentvén ki, a' nm. helyt. tanácsot a feladó nevének és a feladásnak velünk törvény értelmébeni tovább intézkedés miatt értett közlése végett megkérteni rendelők. Ugyan a' nm. hto tanács jegyzőkönyveink némely pontjaira észrevételül tevén, — hogy a' perbeli ítéletek közgyűlés által újítottak meg, e' tekintetben a törvényes rend megtartására utasít, kijelentetelt: hogy e' megye az ítéletújításnak avult gyakorlatában levén, de erre nézve még eddig soha a' h. tanács által nehézség nem gördítettvén, mit-után ez különben is a' perlekedőknek hasztalan költségek-tüli kiméltetését tényezi, a' rk. eddigi szokásuk mellett maradnak. — Váratlanul lepte meg közgyűlésünket azon intézvény is, mely az urbéri tárgyak jegyzőkönyvei felküldetésének

mulasztásaért megrován, jövődöben e' tárgy jegyzőkönyvek pontos fölterjesztésüket rendeli. Megyénk közgyűlési jegyzőkönyveibe az urbéri tárgyak is rendszeren betéttetnek 's ezen jegyzőkönyvek időnként fölterjesztetvén, ez úton is, — de azon kívül igen érdemes rendszerető főjegyzőnk által, egy amattól egészen elkülönítet jegyzőkönyv alkottatván, mely közgyűlésből mindannyiszor fel szokott küldetni, e' szerint a' h. tanács kívánságának kétszeresen elég tétetik, minél fogva a' rk. e' megrovást alaptalannak nyilatkozta. — Egy körintézvény hirdette azt, mit már hírlapokból is előbb tudomásul vettek, mikép a' hazának osztatlan bizalmát és szeretetét birt Szerencsy István eddig viselt személynöki hivatalától fölmentetvén helyébe Zarka János nevezetelt utódjaul. Az intézvény felolvasását egy elérzékenyülést mutató bánatos csend követé, — azonban volt személynök ó nagyméltgának hivatalától fölmentetéséből eredő fájdalomokat, érdemeinek elismerése mellett jegyzőkönyvbe ígtatni határozák. Erdélyi némely megyéknek az iránt megke-re-ső levelek, hogy a' részek tetleges visszakapcsolatása sürgetésével felhagyva e' helyett inkább az általános egyesülést sürgessük, pártoltatást nem talál, több végzésink nyomán a' részek mulhatlan visszakapcsolatásukat országgyűlésileg erélyesen sürgetni fogjuk, de egyszersmind az általános unió kérdésében is követinket utasítandjuk. — Megyénk magányélete általában esendes, bár országgyűlés közelg, 's a követek választásának asztalunkra fog tétetni gordiusi csomója, még mindenütt béke van 's a nyilatkozott közvélemény követekül Sz. K. és B. P. táblabírákat tüzte ki, kik ellenzéki szilárd férfiak levén, Gömört becsülettel képviselendik. — Rendes levelezé.

VARASDMEGYE. Sept. 24-én 's következő napokon főispánhelyettesi elnöklet alatt tartott varasdmegyei közgyűlés fő teendője a' tartománygyűlési utasítások készítésére megbízott választványi javaslatnak tárgyalása volt; mely tárgyalásra mielőtt a' rr. áttértek, Zágrábmegyének azon — a' közelebbi közgyűlésen hozott határozata említett meg, mellyszerint a' czimzett megye Horvátország tartományi gyűlésén magát nem képviselendőnek jelenté ki, minthogy annak újabb rendeztetése által onnét a' törvényes elemek befolyása majd nullificáltatott; ennél fogva Zágrábmegye sereimelt és kívánatit az e' végett különösen is már fölkerült szomszéd Zalamegye által akarja a' magyar országgyűlésen eszközöltetni. E' határozat ellen Varasdmegye által fölírás tétetni határozatott, melyben kifejtetvén a' czimzett megye által elkövetett ez érdembeni hibás lépés, ó felsége azon határozatot a' horvát tartományok integritása, 's municipalis jogai iránti szereteténél fogva semmitné meg. Ez indítvány a' támogatásra felhozott okokkal együtt elfogadtatott, mi annál könnyebben volt létesíthető, mert hisz Varasdon az antimagyarismus 's az ezzel karöltve haladó illyrismus virágzásban van, 's így Zágrábmegye, mely anyaország-hoz hí ragaszkodását 's vonalmát mindenkor bizonyítja már csak azért is, mert tudva nemzetünk múltját, ismérve jelenét 's belátva némileg ezek nyomán jövőjére is, Horvátország haladását, emelkedését 's jóllétét nem máskint, mint csak az anyaországgal szoros és testvéries egyetértés és együttmunkálás által hiszi elérhetőnek; elvellenesei közepett, kiket még ezen fölül személyes ellenszeny is vezet, pártolásra, gyámolításra nem igen számíthat, mit a' czimzett megye, bizva saját hatósági romlatlan erejében nem is várt.

Az itt elszalvatt expectatoriök 's keresett illyr szövirágok után még vitát ébresztett az Erdődy grófi család felolvasott levele is. Az Erdődy grófok biztosiva bírják már rég időtől fogva a' varasdmegyei örökös főispánságot, 's ezt nemcsak czimben, hanem tetleges gyakorlatban is egész 1846dig évig élvezék, ekkor azonban az illető grófi család meg egyezésén kívül a' főispáni tetleges jogok gyakorlata egy a' családhoz semmi ágon nem tartozó egyede ruháztatván, általa e' család jogai mellett az ezeket biztosító törvényen is sérelem ejtetett; e' sérelem orvoslása tekintetében kéri a' nevezett család most emített körleveleiben a' hatóságokat, 's köztük Varasdmegyét is, melynek jó és balszerencsében annyi viharos századon át osztozó voltak a' hisztóriai érdemi Erdődyek. És mit tesz Varasdmegyei örökös főispánja levelére? Voltak, — de ezek a' kevesebbség — kik jelenték, mikép ok az örökös hivataloknak se hogy sem pártolói ugyan, mert a' jutalmazásokat egyedi 's nem ősi elhunyt érdemekhez akarják szabtatni; de míg rendes utján meg semmitett törvény vagy szokás véd valamely jogot, legyen az bár az örökös hivatalnokoskodás mellett, csupán törvény iránti tiszteletből is épségben hagyatni kívánják, mert egyik t ö r v é n y e k b á r s c k a k által helyesléssel kísért megszegése könnyen ösvényül szolgálhat más — minket közelebből érdeklő jogainkat védő törvény mellőzésére is: ennél fogva az így nyilatkozottak a' grófi levelet megyeileg pártoltni kívánták. Azonban a' többség híven emlékezve azokra, mik az illyrismus kitörési perceiben az erélyes E. főispán által annak idejé-

kori feke
jon, mellő
hez, mely
ő felsége
főispáni
deknek
mányzás
tárogatá
gyan sz
Eg
hagyatva
miket vá
latt meg
lyan volt,
szakasos
vény jelé
vagy átu
hetne gy
latin ösz
dálkozán
dóig nem
közgyeie
vék, 's m
lessége,
némi er
szöbölt i
édes ner
szolgák
szédből
illyri
A'
ba foglal
nyelv biz
tassék, k
mányok
mennyir
tartomán
lásába le
nulványi
demben
e' nyelve
nél is az
tendő al
Azon leg
mányok
's hogy
siumokb
zok hely
sanak, k
tett tart
muzeum
választás
a) Ezen
rint egy
melléktá
tására a
nyelven.
nevezet
országos
gyűlés a
temi mé
lemre le
ressék n
betöltés
előtt tar
1845. k
nyokra
sék el, n
's ugyan
tatásána
nyok na
szellem
egy vag
kormány
vagy de
orvoslás
lőadván
tartomá
gyar ny
nál 's p
g e r p a
ben a' t
tekkeli
emellen
deknek
re süly
1847ki
táblánál
fogva h

kori fékezésre intéztettek, nehogy ezen időszak újra előálljon, mellőzve a főispáni levelet fölírást határoztak ő felségéhez, mellyben a' rendek köszönete tolmácsolatik azért, hogy ő felsége gondos kormányza felmentvén az örökös főispánt főispáni jogai gyakorlathatól, azt olly férfira bízta, ki a' rendeknek maiglan is osztatlan bizalmát bírja, s kinek kormányzásával a' megyei rendek megelégtülvék. Comméntározgatás némely megyei czifra határozatok mellett ugyan szükséges, de itt egészen mellőzhető.

Egyéb tárgyak helybeli érdekek birván, azok elhagyásával szabad legyen itt általtérni a' követutatisásokra, miket választványi javaslat nyomán a' rr. ezen gyűlés alatt megállapítottak. A' közgyűlésre meghívó levél már ollyan volt, mellyből láthatók, hogy nem vagyunk az eddig szokásos kerékvágásban, s hogy e' szerint új nyomatlan ösvényjelöltetvén ki sok tuskó fog utunkba esni, miket vagy átugranunk, vagy átbuknunk kellend; s ezt onnan lehetne gyanitnunk, mert az eddig szokásos vagy törvényes latin összehívó körlevelek helyett illyr fogalmazásuval találkoztunk, mellynek kitételeit mi horvátok még mind ez időig nem érthetjük. Nem ellenezzük mi a' holt latinságnak közügyeink intézéséből kiküszöböltetését, ezt mások is tévők, s minden polgárisulni akaró nemzetnek tenni kötelessége, de azon sehog sem nyughatunk meg, hogy ez némi erőszakkal s ugy történik, miszerint az egyik kiküszöbölt idegen helyére másik idegen léptetik, és saját édes nemzeti nyelvünk csak konyha s tűzhely mellett a' szolgák körül felejtetik, urrá tétetvén föltötte egy a' szomszédból ki tudja, mi szándék után becsempészett idiom a' illyricum.

A' kívánatok, miket Varasdmegye rendi utatisásaikba foglaltanak, következők: **1)** Az 1806. évben a' nemzeti nyelv biztosítására alkotott statutum ezentul oda módosítottassék, hogy a' latin nyelvről ott említették a' horvát tartományok nemzeti nyelvökre tétessenek át; s követ urak, mennyire a' helybeli viszonyok s körülmények engedik, a' tartománygyűlésen igyekezzenek nemzeti nyelvök használásába lépni. Az iskolák s egyéb intézetekben minden tanulványi tárgy horvát nyelven adassék elő s minden ez érdemben vezetendő jegyzőkönyv, irományok, oklevelek stb. e' nyelven szerkesztessenek, valamint a' tanítók kinevezésénél is az legyen a' főkéllék; s ugyanazon nyelven szerkesztendő alkalmas iskolai könyvekről is legyen gondoskodás. Azon legfelsőbb helyre terjesztett kérelme a' melléktartományoknak, hogy tudom. horvát akademiát alapíthassanak, s hogy a' horvát irodalom a' kir. akademiában s gymnasiumokban, a' horvát tartományok történetana s ugyanazok helyhatósági jogaik a' köztanuló intézetekben tanítassanak, ezuttal azon kérelemmel is bővitendő, hogy az érintett tartományoknak engedtessek meg egy horvát nemzeti muzeum felállíthatása. Melly czélra több alkalmas egyed választására leendő szükség, kiknek kötelességükben állandó a) Ezen melléktartományok régi kiváltság- és okleveleiszerint egy diplomatikai codex javaslatát kidolgozni; b) a' melléktartományok municipális jogainak iskolákban tanítására alkalmas tankönyvet szerkeszteni horvát nemzeti nyelven. Mindkét mű azután a' tartományi gyűlés által kinevezendő küldöttségtől megbíráltatván, kinyomatásuk országos költségen rendeltessék el. — A' mult tartományi gyűlés azon kérelme, hogy a' zágrábi kir. akademia egyetemi méltóságra emeltessek, mindaddig, mig ezen kérelemre legfelsőbb helyről kedvező resolutio érkeznék, kéressék meg ő felsége, hogy a' melléktartományi tanszékek betöltésére hirdetni szokott csődök ezen intézet előjáróji előtt tartassanak. — A' nm. magy. kir. helytartóság által 1815d. kibocsátott népiszkolai rendszer a' mellék-tartományokra csak azon észrevételek s módosításokkal fogadtassék el, miket arra ezen megye rendi közgyűlésileg tettek; s ugyanezen uton a' tanodalmi (gymnasiumi) tanítók díjaztatásának emeltetése is eszközözendő. — A' melléktartományok nagy kárával és hátramaradásával, sőt a' haladó korszellem igényeivel is ellentétben állni látják a' rr. azt, hogy egy vagy más akár közös akár magányügyben a' felsőbb kormányhatóságokhoz fölterjesztett irományink magyarra vagy deákra fordítás végett viszkaküldetnek; e' sérelem orvoslására a' követek közös fölterjesztést sürgressenek, előadván a' módok és utakat, mikép s mellyeken a' melléktartományok jóllétének eszközzésére orvosolható. — A' magyar nyelvnek az iskolai felügyelőségnek, a' mérnöki karnál s postahivataloknál Szlavoniában s különösen a' tengerparton lett erőlyesb beparancsoltatása, nemkülönb a' tartományi biztosságoknak magyar köriratu pecsétkekkeli élése ellen ezen megye követi országos sérelmet emeljenek; hogy azonban magyarok iránti szeretetük a' rendeknek bebizonyodjék anélkül, hogy szolgálai alárendeltségre süllyedjen, követek által azt is akarják, hogy a' közelgő 1847ki országgyűlésen a' horvátországi képviselők mindkét táblánál előadásait magyar nyelven tartsák, s emellegva horvátországi követi megbízatásban csak olly egye-

dek részesíttessenek a' tartományi gyűlés által, kik a' magyar nyelvnek kellő s tökéletes birtokában vannak. Mint-hogy pedig az alkotványos függetlenséggel meg nem egyeztethető, hogy ezen tartományok a' szentesítéssel ellátott törvényeket, mellyekhez magukat tartaniok kell, csak fordításban, vagy írásban kapják meg, követek által annak leendő kieszközölését akarják sürgettetni, hogy az ezentul hozandó törvények magyar szövege mellé horvát eredeti szöveg is foglaltassék s ő felségének saját keze aláírásával láttassék el.

Eddig tart az első pont, mellynek minden tételeiben látható az elkülönítési szándék kivévén azt, hol a' horvát követek magyar beszédre utasítottak az országgyűlésen. Levelező ezekre rég elmondá véleményét, itt esupán arra bator az utasítókat figyelmeztetni, miszerint a' magyar tengerpart s vele Fiume nem Horvátország s mellék-tartományainak kiegészítő része, hanem egyenesen Magyarország-hoz kapcsolt rész, s hogy emellegva reformjavaslataikkal ne terjeszkedjenek olly földtér és birtokra, mellynek secundarius tulajdonosul sem tekinthetők. Aztán mire való a' ketős törvény-szöveg? Vagy holmutathatnak a' derék horvátok példát arra, hogy valamely törvényhozás szentesített munkája kétféle nyelven eredetiben adatkék ki; Irland a' londoni parlamentben képviseltetik, ott nyer törvényeket is, de mellyeknek szokásos formáságokkal ellátott eredetijök mégis csak angol.

2) A' melléktartományok tartománygyűlését rendező kir. leirat a' tartománygyűlés által sürgetendő; addig is pedig követ urak oda törekedjenek: hogy a) a' megyék rendes alispánjai is báni levél által hivassanak meg a' tartományi gyűlésekre. (Ezen választványi javaslatot a' rendek elvetették.) b) Hogy bizonyos büntetés szabassék azon törvényhatóságokra, kik megakart ezen melléktartományok tartományi gyűlésein képviseltetni elmulasztják. Ezen javaslat nyomán, mikint főnebb is érintők, azonnal ezen gyűlésből fölírást határozatott ő felségéhez, hogy nemes Zágrábme gyét a' horvát- dalmát és slavon tartományi gyűlésen megjeleni kényszerítse.

3) A' tartománygyűlés által ismételve megújítandó azon kérelem, hogy a' horvát, dalmát és szlavon tartományok számára külön helytartótanács engedtessek rendszeresíttetni, ugy szinte a' fóm. udv. kancelláriánál külön osztály alakítandó ezen tartományok intézési számára, melly osztályban egy kancellár horvát- dalmát és tótországi kancellár czimmel elnököljön. — Behozatván ezen melléktartományokba a' horvát nyelv, a' törvényszékek is lényegesen rendszeresíttendők, ugy t. i. hogy a' zágrábi báni-tábla ezen tartományokra nézve ugyanazon előjogok s kiváltságokban részesíttessék, mellyek a' magyarországi hétszemélyes táblának fizosíttatvák; a' kerületi tábla pedig octavalis törvényszéki, vagy azon rangra emelendő, mellyen most a' báni tábla tiszteltetik, s pedig ugyanazon kiváltságok s előjogokkal, minőkkel a' magyarországi kir. tábla van fölrüházva, miszerint t. i. azok, kik ügyvédi vizsgálataikat ezen tábla előtt állják ki, Magyarországon is folytathassák ügyvédi oklevelök biztosította kereshetőséket. Mind a' két törvényszék, mind a' négy törvényszület alatt tartson ülést; s a' közbíráknak a' kir. tábla közbíráival azonos fizetés rendelkezés. — Ő felsége alázatosan kéressék meg, hogy addig is, mig a' horvát helytartótanács Zágrában föllállitatik, az udvari kancelláriánál a' mellék tartományok számára külön osztály behozatik, s a' törvényszékek fön érintett módon rendszeresíttetnek, a' felsőbb kormányhatóságok s törvényszékeknél horvátokat és tótokat is hivatalokra kinevezni méltóztassék; nemkülönb ő felsége aziránt is megkérendő, hogy a' báni tábla tagjait kegyesen megszaporítani méltóztassék.

4) Sürgettessek Dalmáziának s mellék-tartománykainak Horvátországhoz visszakezbesítése, hasonlag a' József- és Luiza-utak közt fekvő földtérnek az 1790: 62 törvény értelmében katonai hatóság alóli kivétele, s ismét az 1715: 113 törvény rendelete szerint S. helységnek s határának a' varasd-körösi katonai ezred kormányzósága alóli viszkabocsátatása.

5) Nagy fájdalommal szemlélik a' horvátok, miszerint kedves szlavoniai rokonai daczára a' részökre is biztosított municipális szabadítékoknak, az 1741: 48 törvény ellenére az egész dicát (adót) s katonai élelmezési terhet viselni tartoznak: ez okból a' majd összehívandó tartományi gyűlésből ő felsége igen alázatosan megkérendő, hogy a' szlavonokat mikint a' horvátokat — a' mult országgyűlés által megajánlott ujoncezi s katonai élelmezési egy millió pft adó terhe alól kegyelmesen fölmenteni méltóztassék municipális szabadítékaiknál fogva, s hogy a' szlavonokat ugyanazon beneficiumok élvezetében részesülni engedje, miket nekik e' tartományok kiváltságos jogai és szabadságai a' horvátokkal egyetemben biztosítanak. Hasonlag alázatosan megkérendő ő felsége, hogy Horvátország és Szlavonia lakosait a' tengeri só használására az 1482 szlavoniai gyűlés öik

czikke, ugy az 1548: 29. 1635: 43. 1827: 13. törvények szerint, mellynélfogva azon sónak ára az 1809ik évre van viszkabocsátatva, legkegyelmesebben viszkahelyezni méltóztassék.

6) Ha a' horvát és szlavoniai tartományok iránt felküldött munkálat még nem érkezett volna vissza, ugy a' mult tartománygyűlés 30 cz. nyomán s értelmében ez iránti kérelem megújítandó; a' kérelemben említve leendvén az is: hogy az alsó Szlavonia (Slavonia inferior) elnevezés a' kir. leiratokban s helytartósági intézvényekben továbbra is tartassék meg, s hogy ugyanazon tartományi gyűlés 17 czikk. kifejezett kérelem folytán újra kéressék meg ő felsége, miszerint kir. ezimeiben, ugy leirataiban, mellyeket a' magyar országgyűléshez bocsát, vagy országgyűlés összehívására köröztet, régi szokás s nem az újabb idő eljárása szerint, Horvát- Dalmát- és Szlavonia egyesült tartományok nevezete világosan említessék meg, hogy ő felsége, most dicsón uralkodó V. Ferdinánd egyszersmind Horvát- Dalmát- és Szlavoniai tartományokban is e' néven ötődik.

7) Követ urak telhető erejükkel oda fognak munkálni, miszerint a' mult tartomány-ülés 34 cz. kifejezett határozat nyomán a' báni méltóság régi előjogai, kiváltságai és szabadságai ugyanazon régi fénybe helyeztessenek vissza, mellyektől azt az idők viszkabocsátásai megfoszták. Ugyane' pontnál támogatandó ezen megyének azon fölírást utján kifejtett alázatos nézete, miszerint ő felsége a' mellék tartományok báni méltóságára a' fels. uralkodó ház valamely örökös főherczegét kegyesen oda engedni méltóztatnék; ha pedig ezen kérelmek a' rendeknek bármiknél fogva teljesíthető nem lenne, azon esetben ő felsége arra kéressék, hogy báni méltóságra egy benszületett eredeti horvát nemes embert méltóztatnék k. k. kinevezni.

8) A' mult tartománygyűlés 33 cz. nyomán a' melléktartományok országos pénztárának viszkabocsátása s kiegészítése a' tartományi gyűlés által sürgettessek.

9) A' mult tartományi gyűlés által ő felségéhez terjesztett azon közohajtásuk az egyesült tartományok rendi- nek, hogy a' zágrábi megyés püspökség érsekségre s a' püspök primási méltóságra emeltessek, ezen tartományi gyűlésből újra fölterjesztendő.

10) A' károlyvárosi váltótörvényszék azon kérelme, miszerint a' váltótörvények érvénye a' katonai hatóság alatt álló örvidékekre is kiterjesztessék, ha ezen tartományi gyűlés folytán megújítatnék, követ urak által pártoltassék.

11) A' tengeri kamrai kerület előtt indított büntető perek föllebbezés utján a' báni táblára vitessenek. **12)** Orsich György gróf halála által ürességbe jött s az ország-ház kijavítására választott választványi elnökség választása által töltessék be s az e' czélra szánt összegek behajtására a' szükséges intézkedések tétessenek meg. **13)** Követ urak indítványba hozandják, hogy a' tébolyodottak s vakok számára szükséges ápoló intézetek országos költségen létesíttessenek. **14)** A' grobniki téren föllállítandó nemzeti emlékre szükséges ajánlatok tovább is gyűjtendők. **15)** A' zágrábi horvát nemzeti színházra teendő ajánlások erőlyesen folytassanak s alkotványos magyar testvérink felszólitandók! hogy ezen intézetünkre azon arányban adakozzanak, mikint a' horvátok adakoztak az ő hasonló intézetökre.

16) A' jammicza savanyuvíz-forrás továbbra is Schrott József püspök ur pártfogásába ajánlandó. **17)** A' modrusi káptalan adományoztatása érdekében kelt s még mult tartományi üléstől fölterjesztett kérelem, ha mindaddig arra válasz nem érkezett volna, megújítandó. **18)** Hasonlag a' csazmai káptalan fölmentése is eszközöltessék ezen tartományi gyűlés által ama terhektől, miszerint ez évenkint a' lepglavai uradalomnak s a' nevelési fundus pénztárának bizonyos összeget fizetni tartozik. **19)** Zágrábi püspök s bányahelyettes ő nmlga elnöklése alatt küldöttséggel bizatott meg a' mellék-tartományok határörsegi állapota s ezen határ- védési kérdés megoldatása tekintetéből: a' közelebb tartományi gyűlés ezen küldöttség munkálatát előkérvén tárgyalja. **20)** Azon kérdésre: miért vonakodnak a' melléktartományok a' helvét és ágostai vallásfelekezetűeknek határaink között polgári jogokat adni, a' rr. aként válaszolnak utatisásaikban: miszerint a' melléktartományokban egy község sincs, melly azon vallásfelekezetű lakosokkal birna, valamint ollyan sem találhatik, melly hajlam mutatna azon vallásrai áttérésre; végre mert még eddig egy idegen község sem jelentkezett a' tartományi gyűlés előtt, hogy a' melléktartományokban megtelepedni kívánna, ezeknélfogva a' rr. fölöslegnek látják olly jogokat osztogatni, mellyek elfogadására kívánczó felek nem találhatnak. (Ezt mondhatni circulus vitiosusnak, vagy sophismának is) (Folyt. köv.)

MOSONYMEGYE. A' verificatio kérdése ekkinti megállapítása után az 1837: 21 törvénynek mindaddig végrehajthatlanul hagyatásáról emlékezik a' választványi javaslat, melly a' megye képviselőit oda kívánja utasítani, miszerint azon törvénynek minél előbb foganatba vételét sürgressék, ugyanis pártolják a' részek viszkabocsátatásáról szóló törvény végrehajtását s egyszersmind azon a' két testvér nem-

közenli:—három mesterlegény betért egy kocsmába, kettőnek volt fejenként egy tojása, a harmadiknak pedig magának volt kettő. Ez utóbbi közakarattal megbízott a tojásoknak parázbani megsütésére; mit a megkért magára vállalván, a dologhoz is fogott. De midőn a hamából kikapará a tojásokat, nagy bámultára egy elpattant. Nagy vita keletkezett: ki legyen a kár? a megsütőé, kinek két tojása volt, vagy a más kettő közül akár-mellyiké? — A megfejtőnek három piros tojással kedveskedünk.

Az „Iparczimtár“ jövő évre németül is meg fog jelenni, holott a múlt évi előszóban erősen legénykedtek a szerkesztők, hogy ezt a legbizonyosabb nyereség daczára sem teendik. Csak a következetesség kitüntése miatt akartuk ezt érinteni, a nyereséget tartásuk maguknak a szerkesztők. és ha a német is olly hibás lesz mint a tavali magyar (egy némely jó részét kivéve) akkor adieu Iparczimtárszerkesztők. ☐

TÖRVÉNYHATÓSÁGOK.

TORONTÁLMEGYÉNEK szeptember hó 21diki közgyűlése. — Mig a nemzeti érdek, elvonatva illető helyétől más, és nem a nemzeti mivelttség alapjára lesz fektetve, addig a kor legmagasztosb kérdései, addig a reform biztos jövődökre nem számíthatnak 's mint üvegházi növény valaméddig eltengődnek ugyan, de valódi életök nem leend. Utóbbihoz igen hasonlítható mostani állapotunk: két hatalmas párt folytonos egymássaleni küzdelemben feltüzi és leteszi hitvallásának zászlóját, a legvonzóbb, legszebb alakban mutatva felveit, népszerűséget, diadalt keresve az általa képviselt ügynek! de népszerűsége mind kettőnek vándor — diadala pillanatnyi — és a mai győzelem első örömét már a holnap bukattás, nincs állandóság a pártok hiveiben, de jelen szerkezetünk mellett, hol minden inkább megvagygon mint a reform főkélléke, a h a t o t t s á g ' s i h l e t t s é g e l v é s p á r t í r á n t — hol az ágy, mellybe csak egyedül foganhatik meg a valódi reform a képe sek képe ssége, — a mivelttség hiányzik — másként nem lehet! . . .

A közgyűlés, mellyet most leírni szándokom, egy újabb bizonyíték fenebbi tételeimhez, újabb adat azon majd általános meggyőződéshez: miként jelen állapotunkban valami tarthatlan, és épen annyira dicsért megyei szerkezetünk az, mellynek a haladó kor tisztább eszméin átalakulnia kell, különben jövődönk nincsen, és alkotványosságunk csak az ellenszenvek üdvtelen kitörésinek leend játékszere. —

A közgyűlést megelőzőt napokban a megye székvárosában roppant sátrak építették, mindkét párt részére az intézkedések, a pártfőnökök élénk működései, a feszültség socialis életünkben heves találkozásra vártak a politikai téren; illy előzvények közt ért el sept. 20dika, midőn vezettetve főnökeiktől zászlók lobogásával beérkezett a szavazók serge, rövid tisztelgés után saját főnökeiknél elfoglalva tanyáikat. Gyűlés napján a megyeház udvarában az asztaltól elválasztatva foglalt helyet mindkét pártserég roppant éljénnyel fogadva a későbbben érkező vezéreket. — Megnyitni beszédben főisp. hely. ó mltsága üdvözlé a számosan összegyűlt rendezet, mint vele egyenlő nemes társait, bizonyosakká tevén őket: miként jogaikból soha bár legkevesebbet sem volt szándéka elvonni, sőt mindenkor nemes társai jogát fentartani volt egyetlen törekvése. Ezután első alisp. K. L. adott jelentést a megye állapotáról, minekutána elnök ó méltósága a közgyűlés valódi tárgyára, a nemesi pénztárnok-megválasztásra vezette át a rr. figyelmét. Ezen hivatal tüzetett ki a pártoktól mérközési pontul, 's minden erőt ezen hivatalnak saját jelöljök általi betöltésére irányoztatt, ellenzéki jelöltül P. S. a conservatívékéül pedig B. K. tüzetett ki, egyik oldal az első, másik az utóbbinak nevé harsogtatá; mialatt a többséget kivenni nem lehetvén, szavazás határozatott el, és a választvány elnökéül B. A. kanonok, tagjaiul egyenlő számmal mindkét párt emberei neveztettek ki — minden szó, minden mozdulat, minden tárgy alkalmul szolgált meggyőződni: milly mélyen hasadt be a keblekbe a politikai szakadás, milly meszsze vetette egymástól el a politikai ellenségeskedés a kebleket — nem sokára félrevonulván a választottság, a szavazatokat szedé, névszerint szólíttatván elő a szavazók, midőn egy közszeretettü férfi, megyénk közbirtokosa, István főheg 'skir. helyt. neve hangoztatott, egy pillanatra összeolvadván a keblek e név varázs-hatalmánál egy érzelemmel találkozáva hatalmas „éjlen“ben törtek ki. Befejeztetvén a szavazások, feszültség és várakozás tanyázott minden homlokokon, remény és aggály közt nyitattak meg a szavazatok golyójjal megtelt ládascskák, tartalmok főispáni helyettes és az első alispán által felkáltva olvastatván fel. Az eredmény P. St. tette nemesi pénztárnoknak; ki 86 szavazattal többséget nyervén, az ellenzék roppant „éjlen“ei közt föleskedtetett. —

Most a múlt közgyűlési határozat szerint mára használt 5 új rendőrségi szolgabírói hivatal betöltése jövőn szőnyegre, ezeket elnök ó mlta kinevezési jogai közé tart-

ván, eként akará betölteni, mig rendsz. alisp. ur és az ellenzék, mint új hivatalt választás alá tartozónak vélték, de K. L. által ajánlott egyezésé követeztében az a jövő tisztválasztásig egészen elmaradt.

Több heves ellenzéki ruganyosságot érzett magában a múlt conservatív szellemü közgyűlések határozatit elemmezgetni, de törekvésök a vezér r. alispán ur mérsékletén megtört. —

Több tanulság között azon nap még azon tapasztalást is hagyta maga után: miként ovatosnak kell lenni a nyerstómeggeli bánásunknak 's a szenvedélyről olly könnyen felizgatható elemeket a tanácskozási terem elárasztására betanítani veszélyes. — —

A közgyűlés másod napja csupán administratív tárgyakkal foglalkozott — harmad napján pedig a kortes nélküli teremben a jelen voltak éljenzései közt olvastatott fel az országgyűlésre megbívó k. levél, mellynek varázs hatása a pártok megkettőztetett élénkségében tükröződött.

Jövő közgyűlésünk october 20ra 's következő napjaira követválasztásunk tüzetett ki. — Midőn leveletem írom, már minden oldalról nagyszerü előkészületek tételnek a jövő közgyűlésre, mellynek eredménye mindekorig meg nem határozható. — Annak idejében meg fogom írni. — Cs e m e g h y K á r o l y.

GÖMÖR. Sept. havában első alispáni elnöklet alatt tartott megyei évnegyedes közgyűlésünket szeretetünket bíró első alispánunk a rendekhez intézett néhány meleg üdvözlő szóval nyitván meg, bevett szokás szerint legelőbb a megye állapotáról tön jelentést, mellyben különösen kiemelték: mikép megyénk garamvölgyi felső vidékin elterjedt betegségnék már is több adózó lakos esett áldozatul, mellynek megvizsgálására mind a jelentő mind pedig távollétében tisztásra erőlyes másod alispánunk az éltető orvosokat utasítani nem késtek, 's a gyógyítás körüli intézkedések megtétettek. A közbátorság állapota megyénk felsőbb erdős részeiben barangoló rabló csapatok által annyira megrendítetett, mikép félhetni, ha néha útonállással mutatkozott merényeiknek gát vettetni nem fog, h. Szepes és Liptó szomszédos megyékkel kereskedési közlekedés teljesen veszélyeztetve lesz, melly baj elhárításául czélszerű intézkedésekre hitta fel a rket, minek követeztében csendbiztosi 's illető szolgabírói hivatalok a rabló csoportoknak üldözésére utasítatván, a közbátorság körüli szoros őrködés köteleességökül tételtek. — Az idei termés nem kielégítő, azonban mult évinél megnyugtatóbb. A tisztviselők hivatalos kötelezéseiket serényen teljesítik. —

E' jelentés után olvastatott a helytartó tanácsnak egy intézvénye, melly a kath. vallásról az evangelica vallásrai átmenetet 18 éves korhoz kötvén, e korra figyelemmel nem volt egyik evangelicus lelkész megdörgáltatni rendeli. A rk. azonban annak kifejtése mellett, hogy az 1843k évi 3ik törvény az átmenetet korhoz nem köti, 's a 18. éves kor egyedül a vallási kérdés alatt levő egyedekekne vallás-választásai szabadságokról szól, ez intézvényt emilitett törvénybe ütközönek nyilvánítván, tisztelettel félretételni határozzák. — Majd egy másik intézvény került szőnyegre, melly a bankjegyek hamisítását a törvényben kiemelt pénzhamisításokkal egy tekintet alá véve, illy esetek cselekvőinek a kir. tábla illetősége alá bocsátatását hagyja meg. Megyénk rendei a törvény világos szavaiban értvén, midőn a bankjegyeket törvényes értékü pénznek Magyarország-ra néve el nem ismerik, amazoknak meghamisítóikra azon világos törvényt, melly a hamis pénzverőkrül szól, alkalmazhatónak nem tartván, e meghagyást nem teljesítendőnek határozzák. Ezt követte egy más intézvény, melly egy följelentésre hivatkozva, e megyének amaz intézkedését, mintha némely fogva levő pénzhamisítókat a kir. tábla bíraskodása alá elvonva, megye-törvényeséki eljárás alá fogott volna, poszszalván, az emilitett vétekekkel terhelt egyedetek amannak bírálása alá bocsátatni rendeli. Kedvetlenül lepte meg ez intézvény a tanácskozó rket, mert épen akkor érkezett ez, — midőn a pénzhamisítás bűnével terhelt egyedekek ismételt följelentés és sürgető felszólítás után az illető fölperes koronai ügyész által nem eszközölt átvételök mulasztásából, házi pénztárnunkra zökkent illetéktelen terheltetés iránt panaszt emelni kívántak. Azért a följelentést alaptalan 's valótlannak jelentvén ki, a nm. helyt. tanácsot a feladó nevének és a feladónak velünk törvény értelmébeni tovább intézkedés miatt értett közlése végett megkéretni rendelök. Ugyan a nm. htó tanácsjegyzőkönyveink némely pontjaira észrevételül tevén, — hogy a perbeli ítéletek közgyűlés által ujlitatnak meg, e tekintetben a törvényes rend megtartására utasít, kijelentetett: hogy e megye az itéletujításnak avult gyakorlatában levén, de erre néve még eddig soha a h. tanács által nehézség nem gördítettvén, mitután ez különben is a perlekedőknek hasztalan költségektüli kiméltetését tényezi, a rk. eddigi szokásuk mellett maradnak. — Váratlanul lepte meg közgyűlésünket azon intézvény is, melly az urbéri tárgyak jegyzőkönyvei felküldetésének

mulasztásaért megróván, jövődöben e' tárgyú jegyzőkönyvek pontos fölterjesztésüket rendeli. Megyénk közgyűlési jegyzőkönyveibe az urbéri tárgyak is rendszeren betételemek 's ezen jegyzőkönyvek időnként fölterjesztetvén, ez úton is, — de azon kívül igen érdemes rendszerető főjegyzőnk által, egy amattól egészen elkülönített jegyzőkönyv alkotvatán, melly közgyűlésből mindannyiszor fel szokott küldetni, e szerint a h. tanács kívánságának kétszeresen elég tételtek, minél fogva a rk. e megróvást alaptalannak nyilatkozta. — Egy körintézvény hirdette azt, mit már hírlapokból is előbb tudomásul vettek, mikép a hazának osztatlan bizalmát és szeretetét birt Szerencsy István eddig viselt személynöki hivatalától fölmentetvén helyébe Zarka János nevezetett utódjaul. Az intézvény felolvasását egy elérzékenyülést mutató bánatos esend követé, — azonban volt személynök ó nagyméltgának hivatalától fölmentéséből eredő fájdalomokat, érdemeinek elismerése mellett jegyzőkönyvbe iglatni határozzák. Erdélyi némely megyéknek az iránt megkereső levelek, hogy a részek tetteles viszszakapcsolatása sürgetésével felhagyva e' helyett inkább az általános egyesülést sürressük, pártoltatást nem talált, több végzésink nyomán a részek mulhatlan viszszakapcsolatásukat országgyűlésileg erőlyesen sürgetni fogjuk, de egyszeresmind az általános unió kérdésében is követinket utasítandjuk. — Megyénk magányélete általában csendes, bár országgyűlés közelg, 's a követekek választásának asztalunkra fog tételni gordiusi csomója, még mindenütt béke van 's a nyilatkozott közvélemény követekekül Sz. K. és B. P. táblabírákat tüzte ki, kik ellenzéki szilárd férfiak levén, Gömört becsülettel képviselendik. — R e n d e s l e v e l e z ő.

VARASDMEGYE. Sept. 24én 's következő napokon főispánhelyettesi elnöklet alatt tartott varasdmegyei közgyűlés fő teendője a tartománygyűlési utasítások készítésére megbízott választványi javaslatnak tárgyalása volt; melly tárgyalásra mielőtt a rr. áttértek, Zágrábmegyének azon — a közelebbi közgyűlésen hozott határozata emilitetett meg, mellyszerint a czimzett megye Horvátország tartományi gyűlésén magát nem képviselendőnek jelenté ki, minthogy annak újabb rendezetése által onnét a törvényes elemek befolyása majd majd nullificáltatott; ennél fogva Zágrábmegye sérelmeit és kívánatit az e' végett különösen is már fölkiért szomszéd Zalamegye által akarja a magyar országgyűlésen eszközöltetni. E' határozat ellen Varasdmegye által fölírás tételni határozatott, mellyben kifejtetvén a' czimzett megye által emilitetett ez érdembeni hibás lépés, ó felsége azon határozatot a horvát tartományok integritása, 's municipalis jogai iránti szereteténél fogva semmitné meg. Ez indítvány a támogatásra felhozott okokkal együtt elfogadtatott, mi annál könnyebben volt létesíthető, mert hisz Varasdon az antimagyarismus 's az ezzel karöltve haladó illyrismus virágzásban van, 's így Zágrábmegye, melly anyaországhoz hű ragaszkodását 's vonalmát mindenkor bizonyítja már csak azért is, mert tudva nemzetünk multját, ismérve jelenét 's belátva némileg ezek nyomán jövőjére is, Horvátország haladását, emelkedését 's jóllétét nem másint, mint csak az anyaországgal szoros és testvéries egyetértés és együttmunkálás által hiszi elérhetőnek; elvellenesei közepelt, kiket még ezen fölül személyes ellenszeny is vezet, pártolásra, gyámolításra nem igen számíthat, mit a' czimzett megye, bízza saját hatóságai romlatlan erejében nem is várt.

Az itt elszavalt expectatoriók 's keresett illyr szővirágok után még vitát ébresztett az Erdődy grófi család felolvasott levele is. Az Erdődy grófok biztosítva bírják már rég időtől fogva a varasdmegyei örökös főispánságot, 's ezt nemcsak czimben, hanem tetteles gyakorlatban is egész 1846dig évig élvezék, ekkor azonban az illető grófi család megegyezésén kívül a főispáni tetteles jogok gyakorlata egy a családhoz semmi ágon nem tartozó egyedre ruházttatván, általa e család jogai mellett az ezeket biztosító törvényen is sérelem ejtetett; e sérelem orvoslása tekintetében kéri a nevezett család most emilitett körlevelében a hatóságokat, 's köztük Varasdmegyét is, mellynek jó és balszerencsében annyí viharos századon át osztozók voltak a hisztóriai érdemü Erdődyek. És mit tesz Varasdmegyei örökös főispánja levelére? Voltak, — de ezek a kevesebbség — kik jelenték, mikép ok az örökös hivataloknak sehogya sem pártolói ugyan, mert a jutalmazásokat egyedi 's nem ősi elhunyt érdemekhez akarják szabtatni; de míg rendes utján meg nem semmitett törvény vagy szokás véd valamelly jogot, legyen az bár az örökös hivatalnokoskodás mellett, csupán törvény iránti tiszteletből is épségben hagyatni kívánják, mert egyik törvénynek bár sokak által helyesléssel kísért megszögeése könnyen ösvényül szolgálhat más — minket közelebből érdeklő jogainkat védő törvény mellözésére is: ennél fogva az így nyilatkozottak a grófi levelet megyeileg pártoltatni kívánták. Azonban a többség híven emlékezve azokra, mik az illyrismus kitörési perceiben az erőlyes E. főispán által annak ideje-

kori fékez
jon, mellő
hez, melly
ő felsége
főispáni j
deknek n
mányzásá
tározgatá
gyan szük
E
hagyatva
miket vá
latt megá
lyan volt,
szokások
vény jelö
vagy áru
helne gy
latin öszs
lálkozánk
dóig nem
közügyei
vék, 's mi
lessége,
némi erő
szöbölt i
édes nem
szolgák k
szödből k
illyri c
A
ba foglat
nyelv biz
tassék, h
mányok r
mennyire
tartomány
lásába lé
nolványi
demben v
e' nyelv
nél is az
tendő alk
Azon leg
mányok n
's hogy a
siumokba
zok hely
sanak, ez
tett tart
muzeum
választás
a) Ezen m
rint egy
melléktar
tására al
nyelven.
nevezend
országos
gyűlés az
temi mélt
lemre leg
ressék m
betöltésé
előtt tart
1845d. ki
nyokra es
sék el, m
's ugyane
tatásának
nyok nag
szellem ig
egy vagy
kormányf
vagy deá
orvoslásá
ladván a
tartomány
gyar nye
nál 's pos
ger p a r
ben a' tar
tekkeli él
emjelene
deknek be
re sülye
1847ki or
táblánál
fogva hor

kori fékezésre intéztettek, nehogy ezen időszak újra előálljon, mellőzve a főispáni levelet fölírást határoztak a felségéhez, melyben a rendek köszönete tolmácsolatik azért, hogy ő felsége gondos kormánya felmentvén az örökös főispánt főispáni jogai gyakorlathatól, azt oly férfira bízta, ki a rendeknek maiglan is osztatlan bizalmát bírja, s kinek kormányzásával a megyei rendek megelégyülnek. Commentarozgatás némely megyei czifra határozatok mellett ugyan szükséges, de itt egészen mellőzhető.

Egyéb tárgyak helybeli érdekek birtván, azok elhagyásával szabad legyen itt általtérni a követutasításokra, miket választványi javaslat nyomán a rr. ezen gyűlés alatt megállapítottak. A közgyűlésre meghívó levél már olyan volt, melyből láthatók, hogy nem vagyunk az eddig szokásos kerékvágásban, s hogy e szerint új nyomatlan ösvény jelöltetvén ki sok tuskó fog utunkba esni, miket vagy átugranunk, vagy átbuknunk kellend; s ezt onnan lehetne gyanitnunk, mert az eddig szokásos vagy törvényes latin összehívó körlevelek helyett iller fogalmazásával találkozáink, melynek kitételeit mi horvátok még mind ez időig nem érteljük. Nem ellenezük mi a holt latinságnak közügyeink intézéséből kiküszöbölését, ezt mások is tevék, s minden polgárisulni akaró nemzetnek tenni kötelessége, de azon sehogys sem nyughatunk meg, hogy ez némi erőszakkal s ugy történik, miszerint az egyik kiküszöbölt idegen helyére másik idegen léptetik, és saját édes nemzeti nyelvünk csak konyha s tűzhely mellett a szolgák körül felejtetik, urrá tétetvén fölötté egy a szomszédok ki tudja, mi szándék útján becsempészett idiom a illy ricum.

A kívánatok, miket Varasdmegye rendi utasításaihoz foglaltanak, következők: **1)** Az 1806. évben a nemzeti nyelv biztosítására alkotott statutum ezentul oda módosíttassék, hogy a latin nyelvről ott említett a horvát tartományok nemzeti nyelvökre tétessenek át; s követ urak, mennyire a helybeli viszonyok s körülmények engedik, a tartománygyűlésen igyekezzenek nemzeti nyelvök használásába lépni. Az iskolák s egyéb intézetekben minden tanulványi tárgy horvát nyelven adassék elő s minden ez érdemben vezetendő jegyzőkönyv, irományok, oklevelek stb. e nyelven szerkesztessenek, valamint a tanítók kinevezésénél is az legyen a főkéllék; s ugyanazon nyelven szerkesztendő alkalmas iskolai könyvekről is legyen gondoskodás. Azon legfelsőbb helyre terjesztett kérelme a melléktartományoknak, hogy tudom, horvát akademiát alapíthassanak, s hogy a horvát irodalom a kir. akademiában s gymnasiumokban, a horvát tartományok történetana s ugyanazok helyhatósági jogaik a köztanulói intézetekben taníttassanak, ezuttal azon kérelemmel is bővitendő, hogy az érintett tartományoknak engedessék meg egy horvát nemzeti muzeum felállíthatása. Melly czélra több alkalmas egyed választására leendő szükség, kiknek kötelességökben álland a) Ezen melléktartományok régi kiváltság- és okleveleiszerint egy diplomatikai codex javaslatát kidolgozni; b) a melléktartományok municipális jogainak iskolákban tanítására alkalmas tankönyvet szerkeszteni horvát nemzeti nyelven. Mindkét mű azután a tartományi gyűlés által kinevezendő küldöttségtől megbíráltatván, kinyomatásuk országos költségen rendeltessék el. — A mult tartományi gyűlés azon kérelme, hogy a zágrábi kir. akadémia egyetemi méltóságra emeltessék, mindaddig, mig ezen kérelemre legfelsőbb helyről kedvező resolutio érkeznék, kéressék meg ő felsége, hogy a melléktartományi tanszékek betöltésére hirdetni szokott csődök ezen intézet előjárójai előtt tartassanak. — A nm. magy. kir. helytartóság által 1845. d. kibocsátott népiszkolai rendszer a mellék-tartományokra csak azon észrevételek s módosításokkal fogadtassék el, miket arra ezen megye rendi közgyűlésileg tettek; s ugyanezen a tanodalmi (gymnasiumi) tanítók díjaztatásának emeltése is eszközendő. — A melléktartományok nagy kárával és hátramaradásával, sőt a haladó korszellem igényeivel is ellentétben állni látják a rr. azt, hogy egy vagy más akár közös akár magányügyben a felsőbb kormányhatóságokhoz fölterjesztett irományok magyar vagy deákra fordítás végett visszaküldetnek; e sérelem orvoslására a követek közös fölterjesztést sürgessenek, előadván a módok és utakat, mikép s melyeken a melléktartományok jöllétének eszközésére orvosolható. — A magyar nyelvnek az iskolai felügyelőségénél, a mérnöki karnál s postahivataloknál Szlavoniában s különösen a tengerparton lett erélyesb beparancsoltatása, nemkülönben a tartományi biztosságoknak magyar köriratú pecsétkekkeli lése ellen ezen megye követi országos sérelmet emeljenek; hogy azonban magyarok iránti szeretetük a rendeknek bebizonyodjék anélkül, hogy szolgálai alárendeltségre sülyedjen, követeik által azt is akarják, hogy a közelgő 1847. ki országgyűlésen a horvátországi képviselők mindkét táblánál előadásait magyar nyelven tartsák, s ennél fogva horvátországi követi megbízatásban csak oly egye-

dek részesíttessenek a tartományi gyűlés által, kik a magyar nyelvnek kellő s tökéletes birtokában vannak. Mint-hogy pedig az alkotványos függelenséggel meg nem egyeztethető, hogy ezen tartományok a szentesítéssel ellátott törvényeket, melyekhez magukat tartaniok kell, csak fordításban, vagy írásban kapják meg, követeik által annak leendő kieszközlését akarják sürgettetni, hogy az ezentul hozandó törvények magyar szövege mellé horvát eredeti szöveg is foglaltassék s ő felségének saját keze aláírásával láttassék el.

Eddig tart az első pont, melynek minden tételében látható az elkülönítési szándék kivevén azt, hol a horvát követek magyar beszédre utasítottak az országgyűlésen. Levelező ezekre rég elmondá véleményét, itt csupán arra bátor az utasítokat figyelmeztetni, miszerint a magyar tengerpart s vele Fiume nem Horvátország s mellék-tartományainak kiegészítő része, hanem egyenesen Magyarország-hoz kapcsolott rész, s hogy ennél fogva reformjavaslataikkal ne terjeszkedjenek oly földtér és birtokra, melynek secundarius tulajdonosul sem tekinthetők. Aztán mire való a ketős törvény-szöveg? Vagy holmutathatnak a derék horvátok példát arra, hogy valamely törvényhozás szentesített munkája kétféle nyelven eredetiben adatnék ki; Irland a londoni parlamentben képviseltetik, ott nyer törvényeket is, de melyeknek szokásos formásokkal ellátott eredetijök mégis csak angol.

2) A melléktartományok gyűlését rendező kir. leirat a tartománygyűlés által sürgendő; addig is pedig követ urak oda törekedjenek: hogy a) a megyék rendes alispánjai is báni levél által hívassanak meg a tartományi gyűlésekre. (Ezen választványi javaslatot a rendek elvetették.) b) Hogy bizonyos büntetés szabassék azon törvényhatóságokra, melyek magukat ezen melléktartományok tartományi gyűlésein képviseltetni elmulasztják. Ezen javaslat nyomán, mikint főnebb is érintők, azonnal ezen gyűlésből fölírást határozatott ő felségéhez, hogy nemes Zágrábmegyét a horvát-dalmát és slavon tartományi gyűlésen megjelenni kényszerítse.

3) A tartománygyűlés által ismételve megújítandó azon kérelem, hogy a horvát, dalmát és szlavon tartományok számára külön helytartótanács engedessék rendszeresíttetni, ugy szinte a fóm. udv. kancelláriánál külön osztály alakítandó ezen tartományok intézési számára, mely osztályban egy kancellár horvát-dalmát és tótországi kancellár czimvel elnököljön. — Behozatván ezen melléktartományokba a horvát nyelv, a törvényszékek is lényegesen rendszeresítendők, ugy t. i. hogy a zágrábi báni-tábla ezen tartományokra nézve ugyanazon előjogok s kiváltságokban részesíttessék, melyek a magyarországi hétszemélyes táblának fizosíttatvák; a kerületi tábla pedig octavalis törvényszéki, vagy azon rangra emelendő, mellyen most a báni tábla tiszteltetik, s pedig ugyanazon kiváltságok s előjogokkal, minőkkel a magyarországi kir. tábla van fölrüházva, miszerint t. i. azok, kik ügyvédi vizsgálataikat ezen tábla előtt állják ki, Magyarországon is folytathassák ügyvédi oklevélök biztosított keresetlősöket. Mind a két törvényszék, mind a négy törvényszület alatt tartson ülést; s a közbíráknak a kir. tábla közbíráival azonos fizetés rendeltessék. — Ő felsége alázatosan kéressék meg, hogy addig is, mig a horvát helytartótanács Zágrában föllállitatik, az udvari kancelláriánál a mellék tartományok számára külön osztály behozatik, s a törvényszékek főn érintett módon rendszeresíttetnek, a felsőbb kormányhatóságok s törvényszékeknél horvátokat és tótokat is hivatalokra kinevezni méltóztassék; nemkülönben ő felsége azíránt is megkérendő, hogy a báni tábla tagjait kegyesen megszapornitni méltóztassék.

4) Sürgettessék Dalmáziának s mellék-tartománykainak Horvátországhoz viszszakcsatlósítása, hasonlag a József- és Luiza-utak közt fekvő földtérnek az 1790: 62 törvény értelmében katonai hatóság alóli kivétele, s ismét az 1715: 113 törvény rendelete szerint S. helységnek s határanak a varasd-körösi katonai ezred kormányzósága alóli visszabocsátatása.

5) Nagy fájdalommal szemlélik a horvátok, miszerint kedves szlavoniai rokonaik daczára a részökre is biztosított municipális szabadtököknek, az 1741: 48 törvény ellenére az egész dicát (adó) s katonai élelmezési terhet viselni tartoznak; ez okból a majd összehívandó tartományi gyűlésből ő felsége igen alázatosan megkérendő, hogy a szlavonokat mikint a horvátokat — a mult országgyűlés által megajánlott ujonczy s katonai élelmezési egy millió pft adó terhe alól kegyelmesen fölmenteni méltóztassék municipális szabadtököknél fogva, s hogy a szlavonokat ugyanazon beneficiumok élvezetében részesülni engedje, miket nekik e tartományok kiváltságos jogai és szabadságai a horvátokkal egyetemben biztosítanak. Hasonlag alázatosan megkérendő ő felsége, hogy Horvátország és Szlavonia lakosait a tengeri só használására az 1482 szlavonai gyűlés 5ik

czikke, ugy az 1548: 29. 1635: 43. 1827: 13. törvények szerint, mellynélfogva azon sónak ára az 1809. ik évre van visszatéve, legkegyelmesebben visszahelyezni méltóztassék.

6) Ha a horvát és szlavonai tartományok iránt felküldött munkálat még nem érkezett volna vissza, ugy a mult tartománygyűlés 30 cz. nyomán s értelmében ez iránti kérelem megújítandó; a kérelemben említve leendvén az is: hogy az alsó Szlavonia (Slavonia inferior) elnevezés a kir. leiratokban s helytartóságiintézkvényekben továbbra is tartassék meg, s hogy ugyanazon tartományi gyűlés 17 czikk. kifejezett kérelem folytán újra kéressék meg ő felsége, miszerint kir. czímeiben, ugy leirataiban, melyeket a magyar országgyűléshez bocsát, vagy országgyűlés összehívására közzétet, régi szokás s nem az újabb idő eljárása szerint, Horvát- Dalmát- és Szlavonia egyesült tartományok nevezete világosan említessék meg, hogy ő felsége, most dicsón uralkodó V. Ferdinánd egyszersmind Horvát- Dalmát- és Szlavonai tartományokban is e néven ötődik.

7) Követ urak telhető erejükkel oda fognak munkálni, miszerint a mult tartomány-gyűlés 34 cz. kifejezett határozat nyomán a báni méltóság régi előjogai, kiváltságai és szabadságai ugyanazon régi fénybe helyeztessenek vissza, mellyektől azt az idők visszaélései megfoszták. Ugyane pontnál támogatandó ezen megyének azon fölírást utján kifejtett alázatos nézete, miszerint ő felsége a mellék tartományok báni méltóságára a fels. uralkodó ház valamely örökös főherczegét kegyesen oda engedni méltóztatnék; ha pedig ezen kérelmök a rendeknek bármiknél fogva teljesíthető nem lenne, azon esetben ő felsége arra kéressék, hogy báni méltóságra egy benszületett eredeti horvát nemes embert méltóztatnék kinevezni.

8) A mult tartománygyűlés 33 cz. nyomán a melléktartományok országos pénztárának visszaadása s kiegészítése a tartományi gyűlés által sürgettessék.

9) A mult tartományi gyűlés által ő felségéhez terjesztett azon közohajtásuk az egyesült tartományok rendinek, hogy a zágrábi megyés püspökség érsekségre s a püspök primási méltóságra emeltessék, ezen tartományi gyűlésből újra fölterjesztendő.

10) A károlyvárosi váltótörvényszék azon kérelme, miszerint a váltótörvények érvénye a katonai hatóság alatt álló örvidékekre is kiterjesztessék, ha ezen tartományi gyűlés folytán megújítatnék, követ urak által pártoltassék.

11) A tengeri kamrai kerület előtt indított büntető perek föllebbezés útján a báni táblára vitessenek. **12)** Orsich György gróf halála által ürességbe jött s az ország-ház kijávitására választott választványi elnökség választás által töltessék be s az e czélra szánt összegek behajtására a szükséges intézkedések tétessenek meg. **13)** Követ urak indítványba hozandják, hogy a tébolyodottak s vakok számára szükséges ápolói intézetek országos költségen létesíttessenek. **14)** A grobniki téren föllállítandó nemzeti emlékre szükséges ajánlatok tovább is gyűjtenők. **15)** A zágrábi horvát nemzeti színházra teendő ajánlások erélyesen folytassanak s alkotványos magyar testvérink felszólítandók! hogy ezen intézetünkre azon arányban adakozzanak, mikint a horvátok adakoztak az ő hasonló intézetökre.

16) A jamniczai savanyuvíz-forrás továbbra is Schrott József püspök ur pártfogásába ajánlandó. **17)** A modrusi káptalan adományoztatása érdekében kelt s még mult tartományi üléstől fölterjesztett kérelem, ha mindaddig arra válasz nem érkezett volna, megújítandó. **18)** Hasonlag a csazmai káptalan fölmentése is eszközöltessék ezen tartományi gyűlés által ama terhektől, miszerint ez évenkint a lepoglavai uradalomnak s a nevelési fundus pénztárának bizonyos összeget fizetni tartozik. **19)** Zágrábi püspök s bányahelyettes ő nmlga elnöklése alatt küldöttség bizatott meg a mellék-tartományok határórségi állapota s ezen határórségi kérdés megoldatása tekintetéből: a közelebb tartományi gyűlés ezen küldöttség munkálatát előkérvén tárgyalja. **20)** Azon kérdésre: miért vonakodnak a melléktartományok a helvét és ágostai vallásfelekezetűeknek határaink között polgári jogokat adni, a rr. aként válaszolnak utasításaihoz: miszerint a melléktartományokban egy község sincs, melly azon vallásfelekezetű lakosokkal birna, valamint olyan sem találatik, melly hajlamot mutatna azon vallásrai áttérésre; végre mert még eddig egy idegen község sem jelentkezett a tartományi gyűlés előtt, hogy a melléktartományokban megtelepedni kívánna, ezeknél fogva a rr. fölöslegnek látják oly jogokat osztogatni, melyek elfogadására kívánczó felek nem találtnak. (Ezt mondhatni circulus vitiosusnak, vagy sophismának is) (Folyt. köv.)

MOSONYMEGYE. A verificatio kérdése ekkinti megállapítása után az 1837: 21 törvénynek mindaddig végrehajthatlanul hagyatásáról emlékezik a választványi javaslat, melly a megye képviselőit oda kívánja utasítani, miszerint azon törvénynek minélelőbb foganatba vételét sürgessék, ugyanis pártolják a részek visszacsatoltatásáról szóló törvény végrehajtását s egyszersmind azon a két testvér nem-

zet régi közohajtásának végre teljesülésbe hozatalát, miszerint az idők terhes vizályi közt szétvált két ország egyesíttessék, ettől azonban koránse tételzessék föl a részek viszszakapcsolatásának kérdése. Ezen javaslat is támasztott némi vitát, de az a' dolognak érdemébe nem vágván, a' rr. a' javaslati szerkezetet utasításai közé hatázzák följegyzendőnek. — A' választvány munkálata folytán kiterjeszkedvén a' haza közszükségeinek mikinti fődözés-módjaira is, ezeket olyképp vélte legkönnyebb 's célhozvezetőbbben elérhetni, ha a' nemesség az eddigi szokásokat utánözva országgyűlésről országgyűlésre szabad ajánlással lép föl a' haza oltárára, vagyis ajánl subsidiumot, melyet lehet is nem is fizetni, 's mely még eddig egy nemes atyafit sem erőtetett meg, minő kényelmes dolog például a' nemzeti muzeumra tett ajánlatnak még ma is befizetetlen részét szolgáltatni. E' javaslat magának a' conservativ résznek sem látszott mindenben tetszeni, mert hisz újabb időkben ezek is pengetik a' közös adózást, ez alatt pedig subsidialis rendszert érteni nem lehetvén, főispán ó mlga indítványozá: hogy nem ellenzi ugyan a' subsidiumot, de ennek kivételését akint a' karná megállapíttatni, hogy azt ne csupán a' nemesség, hanem vele a' nép is fizesse.

És ezen rendkívüli indítvány tetszett, mert az a' szűzvállas nemesség kiváltságának még inkább kedvez, mint a' szerkezet 's olly annyira tetszett, hogy a' főügyész népszerű indítványa, miszerint mondaná ki a' megye a' közös teherviselés elvét adózási alapul, az ellenzék minden észfegyverei daczára is nyomtalanul enyészett el a' vitakozók közt. Azonban másnap választványi jegyzőkönyvolvasáskor az önkéntes ajánlások eszméje folytán a' rr. az adóügy érdemleges vitatásába bocsátkozván, habár főispán ó mlga azt vitatá is, hogy a' subsidiumok tárgyalásakor az egész adóügy fölött határoztak, a' rr. mellözve ezt, a' háziadónak a' nemesség általi viselése fogadtatott el.

Ugyancsak választványi szerkezet nyomán Mosony-megye rendei a) ó felségét országgyűlésileg megkérdendőnek vélik a' katonai élelmezés és szállászás szükséges rendezésére; b) föllirat által megkérdendőnek vélik ó felségét a' kereskedési viszonyokra vonatkozó vámszabályzás elintézésére; c) a' ukovár-flumei vasutat, úgy d) a' káptalanok országgyűlési szavazatját pártolják; e) akarják a' büntető codex életbe léptetését eskütszék nélkül, nemkülönben f) a' clerust eddigi kiváltságos állapotjában hagyatni; g) a' bányatörvény megerősítését, az írói tulajdonjog biztosítását, a' nemzeti színház újabb rendszertését és a' zsidóbetódulás korlátoztatását követek által sürgetni kívánják; h) akarják, hogy a' kir. városok rendeztessenek a' mult országgyűlési megállapodások szerint, 's hogy a' városokban e' rendezés után is az egyházi karnak választói 's a' köznevelésre régi törvény által biztosított fölügyelési joga épségben hagyassék; a) az előleges 's most divatozó könyvvizsgálatot megszüntetni, 's helyébe kimerítő sajtótörvényt alkotni kívánják; k) a' falusi jegyzők választása örökös hivatalgyakorlattal, a' biráké legalább hat esztendeivel kapcsoltsék össze; l) Turmező-kerület ns közönségének sérelmei Mosony követei által pártoltassanak; m) nemkülönben pártolják e' megye követei a' gyorsírás behozatalát, a' gazdasági egyesület kérelmét, a' népnevelést, az országos pénz-tár kezelőinek országgyűlés előtti számoltatását, a' telekkönyv behozatalát, a' papi dézmának megváltását, a' mértékeknek egész országban egyenlősítését, Horvát István könyvtárának a' muzeum számára megvételét, ó felségének e' hazabani lakását; a' siketnémák és vakok intézetét, egy országos kórház 's tébolyda-fölállítást; a' kóbor cigányok megtelepíttetését szorító törvény által eszközölni és a' Dunát szabályoztatni.

Végre az urbéri viszonyoknak mindkét félre ártalmas hatása a' választvány által sem tagadtatván, hogy az ezen viszonyok nehézségeit elhárító örökvaltság minél általánosabban gyakoroltassék, a' rr. a' javaslat nyomán örökvaltsági kényszerítő törvény behozatalát látják szükségesnek, de csak a' földes urak irányában. Nemkülönben a' birtokviszonyok tisztába hozatala, 's biztosítása tekintéből az ósiség eltörlését, mely cselekvésnél azonban a' sicuti possidetis elv hagyassék alapul.

ABAUJ. Folyó hó 4én nyitottatott évnegyedes közgyűlésünk nem annyira a' nagy részben magány-érdekű tárgyak feletti szokott háziás modoru vitakozások, mint inkább a' követválasztás iránti pártok alakulása 's cortesí működéseik megkezdése által lón nevezetessé. A' mult tisztválasztáskori győzelem emlékében erős vörös tollas párt a' fiatal tüzes vérré olly isméretes nagy hatású ellenzéki név és lobogó alá takarva a' megyék csendét, mint országszerte ugy nálunk is régóta duló tiikos érdekeket 's a' pusztá névben egyesítve a' tulmaradó, tulhaladó, tulközönyös és semmi elvű híveket, kiválasztá kebléből azon két egyedet, kiknek elveik legtávolabb járnak a' párt egyes tagjai szétágzó elveitől, 's a' legerélyesb tüzzel követekül kiálta ki G — it és Sz — it, azon két fiatal egyedet, kik mint minden tekintet-

ben megérdemelhetnék egy elvekbeni ellenzékpárt bizalmát, ugy megfoghatatlan, miként küldhetik el azokat épen azok, kik fölkarolák 's miként képviselhetendik ók épen azon elveket, mellyek megvénk utasításában vannak.

A' másik párt, melly a' vörös tollasoktól elmaradt haladókból, háborgás-kikerülhetési remény alatt amazokhoz csatlakozott conservativekból és inkább a' kormányzó tekintélyétől mint a' vöröstollas párt üldözéseitől elvtelenekből alakult, első alispán P — it tüze ki, azon egyedet, ki ha vas szorgalmával, igazságszeretével 's becsületes hazafiu elveivel férfiasb erélyességet, határozottabb tevékenységet 's bátor önállóságot párosít, ha állása tekintélyét jobban használja: egyedül lett volna képes megszabadítani megvénk a' nepotismus gyarlóságától, 's egy közhasznu erős vélemény-táborat alakítani. Követtársaul a' másik párt által szinte kijelölt Sz — it kiáltá ki először, de miután ez nyilvánítá, miszerint csak G — val vállalja a' megbízást: (mit ugyan sokan szerénytelenségek tartanak) a' második követséget illetőleg még határozatlanul áll. — P — y kijelenté, miszerint csak azon egyedüli esetben vállalja el a' követséget, ha nem a' szokott itatási uton, de a' tiszta meggyőződésű többség akaratával választatik meg: ezen párt hatalmas elvei csendben várják az alkalmazást. Ezen párt készíti az utasításokat, a' másik párt nagyobb része pedig toborz oda kint, 's így játsza mindegyik elvállalt szerepét. — Nálunk is beállott mint talán mindenütt e' hazában a' labancz és kurucz világ, isten őrizzen hogy olly következzel mint a' szomorú hajdanban! De midőn nem a' különböző tárgyak feletti vélemények rokon egyesülete után alakulnak véleménypártok, hanem különböző érdekek után személyekből, mellyekre a' pártok nevezete kokárdaként tüzetik: akkor nincs 's nem lehet véleményszabadság, mert a' párt neve zsarnokoskodik minde-nik párt személyein 's ezek pártjok szolgái v törpülnek; 's az olly ellenséges pártok lehetetlen hogy állandó jól teremthessenek. Ne csodálkozzék a' t. szerkesztőség, ha a' teendőkre nézve megvénk netalán a' szélsőségek hullámin is hányatni tapasztalandja; mert határozatink állandósága mindeddig ugy ezentúl is csak attól fog alkalmasint függeni, hogy a' magát ellenzékinek keresztelt párt szalma lobogó tüzét fogja és tudandja e' valaki fölyujtani a' másik párt leszavazására. — Folyó hó 19kén választandjuk meg követeinket, és a' más napon folytatandó gyűlésen fog tárgyalatni az utasítás-készítő választottság munkálata is. Ez f. hó 8kán kezdé meg munkálkodását a' közgyűlésről nyert azon utasítás mellett, hogy a' kir. előadások megérkezéseig a' nádorválasztáson kívül csak a' régi utasításokat vizsgálja meg, és a' hozzá utasított körleveleket tárgyalja. Nádorul István főhget véleményzi megválasztandónak a' kijelölés felbontása mellözése mellett fölkiáltással. Utasításinkról majd akkor bővebben, ha a' választványi vélemény közgyűlésen is kereszül menend. A' sicuti possidetis elv választványunkban megbukott. — A' választványi tárgyalásokra nézve igen feltűnő, hogy épen azok igyekeznek a' legkisebb részletességekre is kiterjedő utasítást készíteni, kik az utasítási jogot meg akarnák szüntetni.

Közgyűlésinken történetekből említést érdemel, hogy főkormányzónk a' 8 évet még tul nem élt olly árvák fölségellésükre, kiknek segélyt adható állapotban nem levő földesuraik vannak, vagy semmi földesurok nincsen, 2000 e-züst forint alapítványt tett, mellynek hatos kamatját az árvákra ügyelő törvényszék rendelkezése alá fizetendi minden esztendő novembere 1ső napján, köteles levén a' törvényszék ezen pénznek a' szolgabirák által összeairandó árvák közt mikénti felosztandásáról a' megye közgyűlésére évenkint jelentést tenni. Az Erdődy családnak örökös főispánsága tárgyában megküldött folyamodványa pártolatott; — Besztercebánya városnak a' kir. városok szavazata iránti körlevele urbanitástalannak nyilvánított 's mint ilyen tudomásul vétetett. Jövő közgyűlésünk november 15re, a' polgári törvényszékek 's törvényfolyam kezdeté azon hó 22re, — a' büntető törvényszékeké 29re tüzetett. Ez alkalommal a' fenytő törvényszékekre ítélőbirakul 2 pftos napi díj mellett kinevezett egyedeknek köteleességökül tétetett, hogy a' polgári törvényszékeken is napi díj nélkül jelen legyenek; 's ezen intézkedés jövőre is mindenkor megtartatni határozatott; mert bizony gyakran megtörtént az nálunk, hogy a' polgári törvényszékeken nem volt kinek itélni, míg a' napidíjas büntető és csőd-törvényszékekre tartalék bírói sereg is jutott. October 10én 1847.

Rendes levelező.

TURÓCZMEGYE KÖZGYŰLÉSE. (Folyt. 's vége).

16) Tanácskozás alá került a' törvényszékek elrendezését tárgyazó választottsági munkálata, — melly szerint jövendőre évenkint három törvényszéknek, a' gyűlésektől elkülönözten, de a' törvénykezzésekkel, leginkább az előfogatok kimelése miatt, — összekapcsoltan tartása határozatván el, a' táblabirák választását indítványzó pontnak eldöntése, jóllehet mellette többség volt, 's a' főispán ebeli

többséget kimondani késznek nyilatkozott, — de mivel ezen fontosabbnak ismét tárgy a' gyűlés utolsó napján vétett föl, e' tekintetből jövő gyűlés első napjára halasztatott.

Most mint a' követválasztás előkészítésében mi is fe-szült figyelemmel nézünk a' jövendő elibe. J. pártban meghasonlottak a' vélemények 's két szövetség létezik, ugy mint J. J. B. A. tel. — és J. Gy. Sz. K. lyal. L. pártjában csak két-tő van, S. K., kik ugyan nem korteskednek, de ha megválasztatnak, — a' követséget elfogadják. Mi lesz ebből?, nehéz meghatározni 's könnyen olyanok is történhetnek, mik-ről az emberek nem is álmodtak. L. P. jeles capacitás az J. pártban, egészen visszavonult, — jóllehet föllépése igen nagy viszhangra talált volna, akár az ugynevezett intelligentiánál, — akár a' köznemességnél.

Az időjárat igen kedvetlen 's mivel nálunk az őszi vetést javában september közepeig szokás bevégezni, — az octoberi vetések nem igen kecsgetelők szoktak lenni, ez okul sok föld öszre vetetlen marad, — mi ismét nem legjobb kilátást nyujt a' jövendőre.

LOSONCZ. Szabadalmas Losoncz mező város szent-imrei Károlyi János nógádmegyei első alispán ur elnökléte alatt f. hó 5dikén tartá szokatlan csöndeességben tisztujtását. A' választás következő eredvényü: főbíró lett előbbi alügyész Hinko János ur közfölkialtással. Főjegyző Szakáll Elek h. ü. megmaradt. Aljegyző Csontos Gábor h. ü. főj. cz. megmaradt. Tbli főjegyzőül: Szentpétery István h. ü. aljegyzőül: ifj. Zámory Pál, ifj. Ungváry András és Halászy Ede h. ügyvédek, továbbá: Jeszenszky Dániel és Rakottyai József k. táb. jegyzők választattak. Főügyész: Szigyártó Sámuel megmaradt. Tbli főügyészül: Steller Antal, alügyészekül: Újházy Lajos és Kovácsik János választattak. Kapitány: Galambos László; hadnagy: Kuliffay János. Árvagyám: Geduly Dániel tanácsnok. Pénztárnok: id. Zámory Pál tanácsnok. Városgazda: Ondreovics János. Számvevő: ifj. Jeszenszky Sámuel h. ügyvéd lettek. 4en a' tanácsnokok közül kiszó-littatván az élők sergéből, helyettük választattak: Maróthy András, Iványi Antal, Pokorny Lajos és Kétszery Eerecz. Számfölkütek lettek: ifj. Nyerges József, Filo Pál, Plesko József és Keller Lajos. A' külső tanácsban elnök szószóló: Oroszy József h. ügyvéd megmaradt. Kisbíró: Fekete Béni, Jegyző: Benicz István. Tanácsnokok száma rendesen 60. Ezek közül öt meghalt 's ketten Steller Antal tbli főügyész és Csillom József ügyvéd leköszöntek, helyettük választattak: Karkalits Döme, Horváth Alajos, Búsvölgyi Ádám, Alk György, Rozsos József, Simonyi Ferencz, Saskói Ferencz; — számfelettekül választattak: Csonka Mihály, Labát János, Fekete Béni, Tatár Pál, Domko János, Dávid Sámuel és Sztolár Sámuel. Vásbirák: Tatár János és Filo Pál.

Választás estvéjén az új főbíró Hinko János ur házá-nál 's kik oda nem férhettek — az egész város talpon le-vén — a' Sárkány-foga-tóban ki világos kiviradig vigad-tunk, pohárt emelvén hön kívánva: hogy ifju új főbiránkat városunk díszére, polgáraink javára a' magyarok istene sokáig éltesse.

Vámos Antal.

ERDELYI ORSZÁGGYŰLÉS.

4. §. Az 1ső §ban előszámlált esetekben, a' kártérítés és hajtópénzfizetés, a' kártevés tulajdonságához képest, következő fokozat szerint fog helyt találni:

- a) Történetes kárt folyó áron becslé szerint meg kell téríteni, és a' hajtópénzt egyszerűen letenni.
- b) Éjjel okozott kár megtérítése mellett a' hajtópénz kétszeresen fizetetik.
- c) Szántszándékos kártétel eseteiben a' hajtópénz és kárbecslé kétszeres megfizetésének van helye, valamint arra nézve is, mindannyiszor valahányszor rajta éretik, ki az ötödik pontban meghatározott számnál kevesebb barmait közlegelón külön legelteti.

A' ki ellenben hajtópénz és kártérítés fejében, az itt irtakon fölül huzna, az Approb. III. r. 33dik czimében határozott 12 m. ft. dijon marasztatik.

5. §. Közlegelón köteles mindenki mindenféle marhát, hajtópénzen fölül mindannyiszor fölveendő 12 m. fit büntetés alatt, mind éjjel, mind nappal a' falusi órák keze alatt tartani; kivévn, a' kinek anyatehene 12, anyakanczái 8, sertesei 10 juhái 80, vagy kecskéi 80. számig vannak, ez utólsókra nézve önkint értetvén, hogy csak ottán tartat-hatnak külön pásztorlás alatt, hol az kár nélkül lehetséges 's a' körülmények engedik, mellyek mellé szabad lesz ugyan a' szolgabiró, vagy duló hírével külön pásztorokat állítani; de azok a' falusi pásztorokra nézve fenálló minden rendszabályok alá lesznek vetve.

Ménlovakat, bikákat, általában a' fajzásra szükséges magmarhákat a' birtokosságnak hire nélkül a' közlegelón tartani 12 m. ft. büntetés alatt nem szabad, kivévn ha a' főnebbi engedélynél fogva külön pásztoroltatók maguk marhái között tartani kívánának, mit tenni szabadosak ugyan, de minden általok okozandó kártételért felelősek le-endnek. —

A' törtenhető kártérítés és 12 m. frt. büntetés alatt tilalmaztatik bármennyű marhának, mely az előtt közlegelón nem volt, a' legelőkre leendő kihajtása, miglen azok a' helység előjáróságának, vagy a' birtokosság által ezek megvizsgálására kinevezett személynek be nem mutattnak, és egészséges létök el nem ismertetik.

A' beteg marhákat, a' tulajdonos megintelve, 50 m. ft. alatt köteles elkülöníteni, s ha a' falusi előjáróság vagy a' birtokosság által kinevezett határinspector az illetén marhákat, az illető orvossal megvizsgáltatván, az orvos azokat ragadós nyavalyában lenni találva, azokat elkülöníttetni, a' szopornyczában (takonyosság) és szórféregben levőket azonnal leszuratni minden ebből eredő kár megtérítése terhe alatt köteles. —

6. §. Határszabadulás előtt marháját, ha szintén maga helyén is, de mely nincs befogva, kiesztő, az Approb. III. r. 5. czime 15. cikkében meghatározott 12 m. ft. on marasztalik, hajtópénzen és a' netalán okozott kár megtérítésén fölül.

7. §. Pásztorok tilalmazott helyekeni legeltetésért, kártérítésen és hajtópénzen fölül, az illető tiszt által fenytőleg is büntetessenek, sertések csak az ugarhatáron legeltethetnek; gyeplegelőkön és a' rendszeren kaszálóknak használni szokott réteken és szénafüveken pedig felszabadulásuk után sem, hanem ha valamely hely gyepestül e' végre egyenesen kijelöltetnek; ezen tilalom alá nem értetvén a' szántóföldek közötti parlagban hagyott földek.

8. §. Ki behajtott marháját kilopná, mint szinte ki a' határpásztor, vagy annak köteleességében járó személy ellen támadna, 24 m. ft. ban marasztalik, vagy ahoz mérsékelt testi büntetést szenvedend, a' ki ezen fölül a' pásztor testi bántással is illetné, 12-24 mftig terjedő fájdalomdíj fizetésre is szorították ugyanazon elégtétel alkalmával; fennmaradván a' büntető kereset is nyomorékítás és előre intézett lesek és támadás eseteire nézve. Ellenben azon határpásztor is, vagy annak köteleességében járó személy, ki tartóztatáson kívül, egyéb testi bántalommal illetve valakit, ki ellene nem támadott, ugyanazon mód szerint fájdalomdíj fizetésre szorították, és sebezés, vagy nyomorékítás eseteiben fenytőleg is büntetessék.

ELŐLEGES KÖZLÉS. A' XCI. orsz. ülésben octob. 5én miután a' mezőrendőség tárgyában hozott t. javaslat a' főnebb közlött alakban meghitelesítettett, honfiusítás és cz. nemesség-nyerés végett ujjalag történt ajánlás. A' kk. és rr. közül többen kijelentvén, hogy senkinek személye ellen kikelni nem akarnak, de miután egész a' végtelenig mennek az ajánlások a' nélkül, hogy körülök vizsgálás történnék, azoknak gátot vetni kívánnak. A' megállapodás abban lett: hogy miután a' kk. és rr. már közelebről a' r. bizottságot ugy is egy a' honfiusítás kellékeit szabályozó t. javaslat előterjesztésére utasították, többé addig senkit fölvenni nem fognak, mig az e' végre kinevezett bizottság az ajánlandók körül meg nem teszi vizsgálatát. Még ezen alkalommal azonban ajánlottak czim. nemességre: Reichetzer Rudolf könnyű lovas kapitány a' cs. huszároknál, Fillenbaum Fer. és Honnamon Otto kinstári tanácsosak, Méhes Sámuel tanár és Kolozsvár városa követe, Méhes Károly bányász, végre Liszt Ferencz művész. Ezután olvastattott több a' honfiusítás tárgyában készült fölirat és t. javaslat magyar nyelven. A' kk. és rr. miután a' flgének legutolsó k. kir. leiratában nincs szó arról, hogy a' föliratok is magyar nyelven írathatnak, elnök ő nmlga figyelmeztetésére, a' legelőbb fölküldendő föliratokban ki fogják fejezni, hogy a' föliratok magyar szerkesztését is ő flge kegyes engedelméből teszik. Ezután Középszolnokm. e. köv. tett egy indítványt, mely abból átlott, miszerint a' szomszéd magyar nemzetnek a' közeledő nov. 7én megnyitandó országgyűlésére a' részek t. hatóságai között Középszolnok is meghiva levén, e' kérdés minelőbb napirendre tűzessék ki, hogy az orsz. rendek a' részek bizonytalan sorsa iránt eldöntőleg intézkedjenek. A' kk. és rr. ez indítványt mindnyájan pártolták, s a' megpendített tárgy fölötti intézkedés szükségét mindenek előtt sürgetősnek találván, hogy minél hamarabb leendő tárgyalása iránt biztosítva legyenek, elhatározzák, miként a' napirendre már kitűzött urb. törv. befejezése után azonnal a' részek dolgát veszik tanácsk. alá.

Ezen ülés viharos jeleneteknek volt színhelye. Kézdivásárhely egyik követe, mivel mint mondá, a' szabad nyilatkozatok elibe terrorismus van állítva, és küldőji előtt rágalmoztatott, két, székely székli követ személyét terhes vádakkal illette. Szóló követnek csak az ülés végén adott sort elnök ő nmlga, mert előadni többször megpróbált nyilatkozata elejéből már kitetszett, hogy az nem napirendhez tartozik, sőt nem is országgyűlésre való. Előadásának tartalmára elnök ő nm. többször megjegyezte, hogy nem illik az országos terembe, sőtó kitételeire pedig, hogy kiméletlenek, szóló követet rendre és az illedelem korlátai közé utasítván. Az előadás tartalma és kitételei a' kedélyeket felzaklaták, és többeket keserű kifakadásokra ingerlének. A' sértő han-

gulatu előadás folytatását többször kitört viharos zaj kísértette meggátolni. Végre elnök ő nm. is, mint mondá, a' tulongulit megsokalván, törvényadta hatalmánál fogva a' beszédnek véget vetett, és az ülést, bár némelyek szót kértek, szétoszlatta.

Az urbéri törvényjavaslatokban következő módosítások lételettek:

Az I. törvényjavaslatban, az 1 §. némi stilaris rövidítésen kívül semmi változtatás.

II. törvényjavaslatban.

1. §. A' belső telek kiterjedésének maximuma 800ról 1200 □ öltre van emelve.

2. §. A' faluk osztályozása az urbéri állományok mennyiségétől külön van elősorolva.

4. §. Az állományok terjedelme általánosan, nem helységenként van megszabva, még pedig a' rendsz. bizottság által felállított oscillatio elve szerint e' következőképen:

	Szántóföld	Kaszáló
I osztály	4—10 hold	2—4 h.
II „ „ „	6—12 „	3—5 „
III és a' hol) létez IV oszt.)	7—14 „ „	4—6 „

6. §ban az urbéri állományok kiegészítése után fennmaradandó fölösleget ő felsége nem 7, hanem 12 esztig rendeli külön szolgálata mellett az urbéreseknél hagyatni.

III. törvényjavaslatból kimaradt az egész 14. §. melyben a' kk. és rr. boltnyításért háromféle u. m. 15—10 és 5 rft. évi taksát határoztak. E' helyett ő felsége a' 10. §ban a' boltnyításért különbség nélkül öt rft. évi díjt rendel az urbéres által fizettetni.

IV. törvényjav. 2. §. a' háztalan zsellérek szolgálata 12 napról 6ra van szállítva.

VI. törvényjavaslatban 1. §. 12 tojásból vesz a' földesur 2őt.

XII. törvényjavaslatban 15. §. ő felségének e' tárgybéli k. k. leiratában kifejezett nézetéhez képest az urbéri táblabíráinak és jegyzőinek határozott 200 rft. fizetés kimaradt.

KÜLFÖLD.

AUSZTRIA. A' fels. családot ő cs. fensége Frigyes főherceg üdvözült Károly főhg fija, és kir. altengernagy, altábornagy s hajóhadifőparancsnok (szül. maj. 14. 1821.) oct. 5. és 6ka között éjjelen Velencében történt halála legmélyebb gyászba ejtő. Legfelsőbb rendelet következtében az udvari gyász érté oct. 11kén kezdődött s tart hat hétig némi változtatással, miszerint ugyanis első két hétben azaz oct. 11kétől 24keig a' nagyobb, aztán az utóbbi négy hétben azaz oct. 25kétől bezárólag nov. 21keig a' kisebb gyász fog viseltetni. A gyászmise oct. 12kén délelőtti 11 órakor a' cs. kir. udv. templomban vala tartandó.

AMERIKA. Havren keresztül tudósítások érkeztek Rioból aug. 15. s Montevideoból aug. 4kéről. Montevideóban az ellenséges felek között fegyverszünet kötöttet, melyet azonban aug. 2kán az ostromlók a' város ellen intézett tüze félbeszakasztott. Walewski gróf közbejárása tehát sikertelen volt. Buenosayresből jelentik, mikép Rosas készülleteket tesz Corrientes megtámadására.

Következőleg hangzik a' Mexico főváros előtt történt ütközetről bővebb tudósítás: Két órányira a' város előtt még két fényes győzelmet nyert Scott tábornok a' Santa Ana s Valencia alatti mexicioiak fölött, egyiket Coysacan, másikat Churubusco mellett. Köszönheti pedig azokat főleg éles belátásának, mellyel a' mexicioi állás gyöngye pontjait kikémlél, s ott találta őket, hol megtámadatásra legkevesebb sem valának készek. Aug. 14kén meggyőződött Duncan ezredes által tett helyvizsga nyomán, hogy egy a' pattantyusság által járható utat készíthetni Chalcoól San Augustinig. Ekkor aztán legelőll Worth tábornok osztályát 15kén ez irányban indíttatá utnak; következtek Quitman, Pillow és Twiggs tábornokok. Ezen mozgalom következtében új működési vonalt nyertek az amerikaiak délészakon s éjszaknyugaton, s az elpenoni s mexicalcingai erősségeket tökéletesen megkerülék. Rövid megállás után Worth indulóját egy szerfölött rossz uton folytató, reggeli 8 órakor pedig a' Montezumák városa kupjai s tornyaival állt szemközt s ide minden ellenállás nélkül érkezett, kivéve, hogy utjok elébe szikladarabok gördítettet, és számos árok ásatva találtatott. Ezen ponttól azonban, hol Mexicora kilátás kínálkozott, a' hadláb élire csapatüzet nyitott az ellenség, melly előnyes állásban volt, de a' lődözést Smith-féle második pattantyusezred könnyű zászlóalja csakhamar hallgatásra kényszeríté. Még egy második megtámadást vesztéség nélkül vertek az éjszakamerikaiak vissza. 18dikán 7 órakor Scott tábornok San Augustinba érkezett, 10 órakor Worth teljes indulóban volt Mexico város felé az országuton. Egy helyvizsgából kiviláglott, mikép san Angel falut a' megerősített pont san Antonio környékével együtt elérhetni. A' mexicioiakat erős hadihatalommal Contrera mellett láthaták föl-

állítva; ép ugy látá Worth tábornok Hacienda Bunera nevű főszállásáról, mikép a' sanantonioi várműveken, hol az ellenség a' megtámadást várta, számtalan mennyiségű ember dolgozott. Délájban s késő este, valamint 19kén reggel a' Haciendaát a' mexicioiak lődözötték, e' tűz azonban csak az épületeken tönkért. 19kén 10 órakor indulának helyökről Twiggs és Pillow hadosztályai Contrera felé s 1 órakor már az ellenséges álgutelepekkel állának szemközt. Smith ezredes dandára parancsot kapott az ellenséges művek ellen nyomolni, mig Riley ezredes jobbról egy kis falunak indult s ekép a' netaláni erősitéseket, mellyeket Valencia a' városból nyerhetne, elvágta. Smith ezredes tüstint élénk tüzet nyitott, s az előhad csakhamar összecsapott az ellenséges tábóri őrséggel s ezt hátrálásra kényszeríté. Magruder kapitány tizenkét fontos álgutelepei s Callenders hadnagy hegyi tarackjai előrevonattak, de az ellenséges álguyji által hallgatásra birattak. 3 órakor küldetéck Cadwallader tábornok Riley ezredes segítségére, minthogy erősitéseket láttak a' városból elővonulni; Pearce tábornok Smith ezredes védelmére rendelteték. Az ellenség szakadatlanul tüzelt álgutelepeiből. 4 órakor érkezett meg Scott tábornok s tüstint megparancsolá Shield a' dandárnak segítségül menést Riley s Cadwallader osztályához, s ha csak lehet, a' városból érkező csapatoknak az ellenséges főtesteli egyesülés akadályoztatását. Valencia harczende nagyon jelentékes volt. A' gyalogság az álgutelepek védelmezésére volt fölállítva, mögötte hosszas lovassági vonalak nyulának el. Az utóbbiak két megtámadását Riley ezredes visszaveré. Az ellenséges tűz folyvást tarta lankadás nélkül hat óráig egész az éj beálltaig. 8 órakor Scott tábornok esőomlás közt san Augustinba vonult vissza. 11 órakor Twiggs és Pillow következtek, tökéletesen kifáradva. Az ellenséges művek erősbek valának a' várakozásnál. A' sergeknek nagy részét iszonyu fürgeteg közt szabad ég alatt kelle táborozniok. 20kán kapa Worth parancsot Garland dandarával a' Valencia elleni támadás gyámolítására. Scott tábornok hozzájuk csatlakozott. Iszonyu viaskodás után Valencia tökéletesen megveretett. 15 darab álguy, s mintegy 1500 fogoly, köztök (mint már említettük) Blanco, Garcia, Mendosa, Salas tábornokok, az összes lőkészlettel, annyival, mennyit Scott az egész háboruban még nem fogyasztta el, táborzerestül az éjszakamerikaiak kezébe esett; az ut puskákkal volt teli, mellyeket a' futamlók eldobálának. Nem kevesebb mint 700 ellenfő s köztök számos tiszt maradt a' esatateren. A' contrera erősségművek egészen az éjszakamerikaiak hatalmában voltak. Ekkor parancsot kapa Worth tábornok a' sanantonioi várművek bekerítése s elfoglalására s azután az országuton Mexico ellen nyomulásra, mig a' hadsereg dereka san Angel ellen vala indulandó. Csakhamar rémitő álguyzás hallatszék ez oldalról. Worth a' sanantonioi várműveket tökéletesen bekerítvén, az ellenség e' közben egy második, még erősebb pontra vonult vissza. 1 óra volt délután. Olyan álguydörgés, minő ekkor kifejlődött, még ritkán hallatszott az amerikai száraz földön. Két óráig tartott az ütközet. Ezek lefolytával valamennyi mexicioi, kik el nem hulltak vagy el nem fogattak, futamlásnak indult a' város felé. Az ellenség itt 15—20 ezer főnyi volt, csupa fris katoná, rendkívül erős állásban. Szemközt velök 6000 éjszakamerikai állt, meglankadva indulók, ellenindulók s folytonos bajoskodások által. Egyidőig Santa Ana maga parancsnokolt, de csakhamar visszavonult. Valencia két századdal Fallucába futott s azóta Santa Ana is a' békekötés ellen nyilatkozott. Paredesről mit sem hallani. A' fővárosi fiatalok, kiktől annyi sokat vártak, mind elfutottak, egy álguyt sem sütvén el. Egészben az éjszakamerikaiak részéről 17 tiszt öletett s 66 sebesített meg, 5—700 altiszt s közlegény öletett és sebesített meg. Különösen az ujjorki önkéntesek s néhány pattantyus telep szenvedtek sokat, a' délkarolinai ezred iszonyuan megrongáltatott. A' mexicioiak részéről 13 tábornok s 5—6 ezer ember veszett el. Leginkább ártott nekik az amerikai határvadászok éles célzása. Azóta, hihetőleg az angol követség közbenjárására, fegyverszünet 48 órai fölmondás-idevel kötöttet, mialatt mind a' két rész állomásain megmarad. A' mexicioiak egy a' béke s háboru fölött határozandó bizottságot neveztek ki.

SPANYOLORSZÁG. Még oct. 10ke előtt több fontos, az isteniszolgálatot, papságot, bürzét s vámokat illető kir. végzemény közrebocsátását várták. Hir szerint Salamanca még ezen végzemények nyilvánítása előtt a' különféle tartományok követeit a' miniszterségbe akará hivatni, hogy azon esetre, ha törvényjavaslatait ellenzendenék, a' cortesfeloszlatast jelentse nekik. Egy sept. 29kén aláirt kir. rendelet az összes léteges intézkedéseket foglalja magában az orsz. polgári közigazgatását illetőleg. Ezen intézkedéseknek oct. 15kén kell életbe lépniök. Egy másik kir. rendelet a' kir. tanács szerkezetét módosítja s a' rendes tanácsosok számát 30ról 20ra csökkenti. De la Vega helyébe Gallego tábornok fog királynői magán titkárul választatni. A' külügyi miniszterrel történt szóbeli értekezés következtében Narva-

ez tábornok monda szerint benyújtá elbocsáttatási kérelmet francia udvarnái követségéről. A miniszterség a lemondást azon üzenettel küldé vissza, hogy a királynő azt el nem fogadja. Prim tábornok Madridba váratik s állítólag fontos szolgálatra van kiszemelve.

ANGLIA. Sept. 30kán a manchesteri városháznál polgármesteri elnöklet alatt mintegy 300 bank s kereskedelmi főnök gyűlt össze s hosszas tanácskozás után következő három határozatban állapodott meg: az ország mostani helyzetében a parlament által elfogadott tömérdek vasutépítési terv halasztassék el, s ennek következtében a hónapokint részvény-befizetés előleg szüntessék meg s illetőleg korlátozassék, hogy ekép a függő nemzeti tőke kevesbülése gátoltassék. Ezen rendszabály közremény szerint nagy könnyebbülést idézend elő, jóllehet most sem hiányzanak szerencsétlenségjölők, kik a pénzügyminiszter Wood Károly vigaszszavának: „a legrosszabbat már kiállottuk“ hinni semmikép nem akarnak.

Mult évi oct. 10kéről f. eszt. apr. 18ig a brit kalózhajók a nyugatafrikai tengerparton bizonyos jegyzék szerint 23 rabszolgahajót fogtak el. Ezek közül kevés volt feketékkel megrakva, mert leginkább még csak Afrikába szándékoztak Amerikából. A „Sealark“ maga, mely ezen tudósítást Portsmouthba hozta, mult jul. hónapban hasztalan hajászott egy rabszolgagőzöst, mely nem kevesebb 950 rabszolgát vitt földzetén. A rabszolgakereskedést tehát most már gőzösökön is üzik.

Oct. 5kei Times írja, mikép az előbbi nap egyike volt a legrendkívülibbeknek, melyeket valaha a londoni börzén éltek. — Az egymásti meglepés következtében a banknői kölcsönök visszafizetésére felszólítottak kénytelenek voltak tőkepenz s tresorjegyeiket minden áron eladni s e szerint a nyeresékek a páni félelem közt maguk szabták az árakat. E napokban új bukások lőnek jelentve.

A termésáldásérti egyházi hálaimakkal oct. 17kén Angliaszerte a canterburyi érsekhez intézett kir. levél következtében egy általános egyházi gyűjtés az irlandi s északi skót szegények javára köttetik össze. — Egy indiai utazó azon felföldözést tette, hogy a gyöngyhalászatot, mely eddigelő a ceyloni és travamoresi partokra vonatkozott, legújabb vizsgálatok szerint az egész malabari part hosszában üzhetni, azon kívül még a scindai parton s egész be a perzsa öbölég. Bombayból több tőkész fordítá már figyelmét e vállalatra.

FRANCZIAORSZÁG. Soult marsal most első helyet foglal a parkamrában a kir. hercegek után; nyilvános ünnepélyeknél hasonló ranggal bír velök s elnököl a marsal tanácsban.

A kir. sept. 28dikán Joinville és Montpensier herceg, továbbá a hadminister, Sebastiani és Jacqueminot tábornokok nemkülönbén számos főtisztikar kíséretében a st cloudi váról Párizsba érkezett és szemlélt tartott a tuillériák udvarában s carousselléren Párizs, Vincennes s Versailles örszegei fölött. Ő felségét a nagyszámu nézőközönség éljen kiáltásokkal fogadá. Számos érdemkereszt osztott ki. Szemle után a király a st cloudi várba tért vissza.

Sept. 29kén ment véghez a st leu-tawerneyi templomban Enghien mellett pár órányira Párizstól éjszakra, Napoleon Lajos, egykori hollandi király s fija tetemeinek ünnepélyes eltakarításása. A templom belseje fekete ezüsthimzetű szőnyegekkel volt borítva, mikén az elhunyt czimerei ragyogtak s háromszínű zászlók valának a kargyertyatartók közt elosztva. Magas ravatalon a templom közepén feküdt a két koporsó hermelin-szegélyű, napoleoni méhekkel elhittett szemfödél alatt, egyik koporsón a királméltóság jelképei tündökölvén. A halottlepel végeit tarták a montforti herceg, kinek e gyászünnepélyen jelenlehetesül a Franciaországba lépés megengedetett, a páduai hg, Decazes s egy olasz hg. 10 ezernél több ember gyűlt Párizsból s vidékről össze s a legközelebb gyászolók közt látható volt Demidoff Matild hgnő, Wyse aszszonyaság (Bonaparte Luczián leánya s neje az ismérteses irlandi parlamenti tagnak Wyse Tamásnak), Gourgaud, Arrighi, Oliviera Scheraski (lengyel) tábornokok, St Hilaire, Marchant, Napoleon komornoka sat. Az ünnepély leghathatósb benyomását képezék azonban a császárság hadastyánai az ő örség dus egyenruháiiban, huszárok, vasasok, könnyülovások, gránátosok s pattantyusok, kik különféle helyekről öszszecsoportosultak a császártestvér végítiszteletén jelen leendők. Napoleon Lajos született Ajaccióban 1778dik évi sept. 2kán s meghalt Livornóban 1846. évi jun. 25kén. Mellette nyugvó fija életét 1831ben veszté Forliban Romagna akkori nyugtalanokdásai közepett. A volt király több rendű irodalmi müröl ismérteses.

A közoktatási miniszter sept. 24kei rendelvény által egy 6 ezer franknyi értékű arany érdempénzből álló jutalmat hirdtetett ki a legjobb olvasó s nyelvtani gyakorlati könyvre népiszkolák számára, mely fokontinti haladásban, mind a tartalmat mind a formát illetőleg egyszerűn de szorosán, változtatva s buzdítólag, a fiatalági oktatásra alkalmas fogalmak kifejtésére által. legjobban a népi előítéletek eltávolítására, valamennyi állapotuknál hasznos ismérteket terjesztésére, törvényelőtti tisztel s kötelességérzet gerjesztésére, jó polgárok képezésére, szóval erkölcsök javítására hatna s közremunkálna. A pályamunkák 1849ki január 1jeig a miniszterségi titkárságnál benyújtandók. A főjutalmon kívül még 500 frankos mellékjutalmak is osztatandnak. Magyarországból nem egy szakaszra versenyeznek külföldi társaságok s egyetemekhez, — talán az érintett kérdésre is fog valamely hazánkfia pályázni.

A „toscanai nagyherceg“ nevezet alatt ismérteses szép gyémánt darab jelenleg Párizsban van, mely is 2,627,133 fr. 75 centimere becsültetik.

A Courrier Francais felelős kiadója egy czikk miatt, melyben állittatik, hogy Rotschuld báró Dumon pénzügyminiszter vejére az éjszaki vasutengedélyért 10 ezer franknyi részvénymennységet átíratott legyen, becstelentési perbe vonatván, makacsági itélet nyomán egy évi fogság s 6 ezer franknyi bírságban marasztalt el.

Oct. 5kén takarított el Oudinot reggioi hg marsal holtteste a rokkani palota kormányzók sirböltjába az elhunyt rangjához illő ünnepélyességgel. Ezt megelőző a vallásos

ünnepély az invalidtemplomban, melynek belseje e végre egészen feketepoztóval vonatott be. A karzatokon czimerek valának fölszegezve a marsal főhaditényei helyeivel. A pompás ravatalon rendjelei feküttek s két diszkard, melyeket mint gránátosvezér Neuenburg fejdelemségtől s a hollandi királyságtól nyert. Három fija, Oudinot marquis altábornagy, gróf Oudinot Károly kapitány s vicomte Oudinot Henrik dragonyos hadnagy követék a gyászmenetet. A halottlepel végeit tarták Molitor gróf marsal, Decazes s a montemarti herceg s Lauriston marquis tábornok. Soult vezérmarsal, kinek érkezését a hírlapok a jelentésben hibásan közölték fia a dalmatiai marquis neve helyett, hiányzott. Különbén megjelent a status és hadsereg valamennyi nevezetes férfiak, kik csak Párizsban mulattak, miniszterek, tábornokok, páreik, követkamrai tagok stb. — A királyt s hercegeket hadsegédek képviselék. Körüljárván a rokkantpalotát a sirbölt ajtajánál megállt a hatfogatugyászkoesi s Petit tábornok a rokkantok paranesnok tartá a szokott gyászbeszédet.

OLASZORSZÁG. A capuai hercegről, az uralkodó sziciliái király II. Ferdinand testvéréről, ki volt színész nő Penelope kisaszszonynyal egybekelvén, testvére által megatadtatott, de később kibékült vele, s most Sliemában Malta szigeten lakik, széltiben rebesgették, hogy a mostani olasz forrongásban nagy részt veszen. — Pedig esze ágában sincs a lázadás. A marseillei futár beszéli, mikép a herceg ingóságai sept. 24kén kereskedelmi törvényszék ítélte nyomán adósságok miatt koboztattak el. Midőn a törvényszolgák megjelentek, ő kir. fenségét nápolyi tábornoki status egyenruhában találták herceg csáköval, s mentegették megbízatásukat, mire a herceg következőleg válaszolt: „tudom, hogy önöknek kellemetlen kötelességet kell teljesítniök, s hogy én engedelmeskedni tartozom. Mert a ki idegen országban lakik, ennek törvényeihez alkalmazkodnia kell. Midőn engem egész diszruhában látnak, ez azért történik, hogy teljes világban tünjék föl egy consulnak uralkodója testvérén elkövetett sértése. Mert a consul az, ki engem üldöz s nem Scicliura J. ur, ki csak eszköz amannak kezében.“ Ezzel a herceg a szobájában levőkhöz fordulva, megindult hangon folytató: „ha fényesen éltem volna, akkor ez, mi most ért, nem lenne példánélküli. De látjátok, milyen helyzetben vagyok, nézzétek, milyenek butoraink, ruháink, ezüstaink és találni fogtok szegénységet, többet a szegénységénél, — egy, családostul majd a legszükségesebbek hiányát érő kir. herceget fogtok találni.“ Ekkor megölelé nojót s mindkét gyermekét a herceg s könyekben tört ki bánata. A törvényszolgák pedig elfoglalák minden ingóságait egész a hercegnő ruháiraig s a függönyökig. Az ezüst edénység 1200 frankra becsültetett. S a hercegi család négy puzta fal közt maradt.

A tudós gyülekezet Velenczében sept. 27kén 579 szóval jövő évi gyűlés helyül Sienát választá, melyet aztán Bologna követend. A vendégek tömege Velenczében az utóbbi napok egyikén egész 41 ezer főre rugott.

Dunavizállás: Budán, oct. 16án 10^h 5° 0° az 0 fölött.

83ik szám.

ÉRTESÍTŐ.

1847.

Gőzhajózás Szolnok és Szeged között.

Az első cs. kir. szab. dunagőzhajózási-társaság ezennel közhírré teszi, miszerint ő a legközelebb napokban próbakép

Szolnok és Szeged

között gőzösökkel közlekedést fog alapítani.

Az indulások következőleg vannak meghatározva: minden vasárnap és szerdán Szolnokról Szegedre délut. 1 órakor; minden kedden és pénteken Szegedről Szolnokra reggeli 6 órakor. — Az első indulás történetik october 10én Szolnokról Szegedre. — A gőzösök a következő közbeneső állomásoknál köneik ki: Cibakháza, Csongrád, Szentés és Mindszentnél. Ügyvivőségek fel vannak állítva: „Szolnok, Cibakháza, Csongrád és Szegeden.“ — Teher- és utaszállító-árjegyzékek kaphatók az említett ügyviselőségeknél, és Pesten a gőzhajózási hivatalban. —

A t. cz. utasok Szolnokon, ugy a gőzös elindulásakor, valamint annak megérkeztekor, a hajón ebédelhetnek. — Pest, october 5kén 1847. 2—4

A Gyáralapító-társaság

mindazon t. cz. részvényesei, kik részvényeikre az egész aláirt tőkét még be nem fizették, tisztelettel felszólittanak: sziveskedjenek tartozásukat legfeljebb f. é. november 30ig befizetni, különben ezen közgyűlésileg kitűzött véghatáridő elmúltával a tőkeletesen be nem fizetett részvények elenyésznek. Továbbá kéretik a már befizetett részvények és igérvényeknek minélelőbbi fölcseréltetése eredeti részvényekkel és a még számadatlanul több helyen heverő aláírasi iverk és igérvényeknek visszaküldése a pénztári hivatalhoz. Buda, ujlak, 1847. october 15.

A gyáralapító-társaság igazgatósága (irodája Budán, ujlakon a társaság gyapjufonó-gyárában). 1—3

Szerkesztő Helmezy Mihály. — Nyomaük Trattner-Károlyi betűvel, uri-utca 453 szám.

Gőzhajózási jelentés.

A dunagőzhajózási-társaság igazgatósága a t. cz. utazó közönséget ezennel tisztelettel értesíti: miszerint az alsó-Dunán Orsovától lefelé, ugy Odessa és Konstantinápoly felé szánt áru-szállítások fölvétele minden állomáson folyó october hó 15kétől kezdve ezen évre megszüntetik. Pest, october 6kán 1847. 2—3

Kilian s társánál

Pesten a váci-utczában Parkfrieder-házban megjelent és minden hiteles könyvtárosnál kapható:

Büntető Magyar Jogtan.

Irta Kassay Adolf.

8rét borítékba fűzve 35 kr. pengő pénzben.

Pesti novemberi vásárkor

Emich Gusztáv könyvtárosnál kapható:

Egészségtan nép számára.

11dik kiadás négyezer példányban. Irta Major István tanár. Ára ezüstben bár fűzve, korúlvágyva, s 32l. csak 4 krajczár, Iskolák számára igen czélszerű könyvtársé.

Gabonaár váltógarasokban.

			Tisztaluzs	Készczere	Rizs	Arpa	Zab	Kukorica
Pesten,	oct. 12.	(pesti m.)	345—380	280—290	250—260	130—150	50—100	100—105
Baján,	10.	(poz. s. m.)	220—225	170—175	170—175	90—95	45—55	65—
Szegeden,	6.	„	190—22	—	—	— 80	55—56	70—
Győrött,	9.	„	212—240	190—175	120—124	64—68	68—72	
Mosonyban,	7.	„	205—250	165—190	165—185	110—120	70—80	80—106
Miskolczon,	2.	„	205—210	195—200	175—180	100—105	40—45	80—85
Pozsonyban,	8.	„	206—258	—	—	152—190	110—128	70—80
N-kamizán,	8.	„	175—205	155—170	130—140	100—105	56—58	140—145

Statuspapír-és részvény-árkelet. Bécs, oct. 11kén 1847.

bankrészvény	1607 fr.	pesti lánchid-részvény	100 fr. — frt.
1834ki 500 p. frtos kölesön	775 „	bécs-glognitzi vasut	400 fl. 100 ft. 130 „
1839ki 250 p. frt	302 1/2 „	pozsony-nagyszombati	200 fr. „
Eszterházy 40 fr. sorskötel.	61 1/2 „	középponti	(100 fr.) 94 1/4 „
Cs. kir. arany 4 fr. 36—38 kr.		duna-gőzhajózási	500 fr. „